

MAGYAR SIKETNÉMA - OKTATÁS

A „SIKETNÉMA-INTÉZETI TANÁROK ORSZ. EGYESÜLETÉNEK“ HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik minden hó elsején legalább egy ivnyi terjedelemben.

<p>Szerkesztő: Kegler Ferenc egyesületi v. titkár, Körmöcbánya, Snk. intézete.</p>	<p>Az Egyesület hivatalos ügyeiben minden irat Borbély Sándor elnökhöz küldendő Vác, Siketnémák kir. orsz. intézete.</p>
<p>Kiadó és laptulajdonos: a Siketn.-int. Tanárok Orsz. Egyesülete.</p>	<p>Előfizetési ár egy évre: tagoknak 15, másoknak 24 korona.</p>
<p>Kiadóhivatal: Budapest, VIII., Festetich-utca 3. szám.</p>	<p>A tag- és lapdíjak Vatter Ferenc egyesületi pénztárnok nevére küldendők Vác, Siketnémák intézete.</p>

Az idők jele.*)

Nagy átalakulás előtt áll az emberiség. — Ezt nem látni, nem sejteni: egyenlő a bárgyusággal. De tudja mindenki s ki részketve, ki aggodalommal, ki sóhajokkal gondol a jövőre.

Oh, bár nagyobb rázkódtatás nélkül volna el hazánk, nemzetünk felett a tomboló vihar !!

Jóllehet mindenki elméjét a nagyidők kialakulása felőli kétség foglalja le, mégsem szabad megfeledkeznünk kötelességeinkről, hivatásunkról. Sőt minél nehezebbek az idők terhei, annál fokozottabb energia kifejtéssel kell dolgoznunk ott, ahová elhivatva lettünk.

Ez a tűz csapott lángra a magyar siketnémák oktatása terén működő tanárok szívében, lelkében. Ugy mutatja legalább szaklapjuk mult évi számainak tartalma.

Nincsenek meglepődve a siketnémák oktatásügye jelen állapotával. Kétkedés férközött lelkükbe a jelenből táplálkozó jövő iránt.

Merészebben szólanak, mint eddig tették; de még mindig nem világosan, nem teljesen nyílt őszinteséggel. A megalkuvásnak, a bizonyos százalékban való kiegyezésnek jelei, nyomai bőségesen kicsillannak terveikből. — Ez hiba, nagy hiba, ami megfogja boszszúlni magát!

A magyarországi siketnémák sorsa az ő kezükbe van letéve. Ez felelősséggel járó hivatás. Meg kell gondolni s annak értéke és mértéke szerint kell cselekedni. Minden félrekecsintás, minden engedékenység legalább negyedszázaddal veti hátrább a hazai siketnéma oktatásügyet.

Most negyedszázaddal hátrább áll, mint állani kellene. Ez: *szégyen*; de jövőben: *bűn* lesz, amely büntetést érdemel és von is maga után.

Ezt elkerülendő, a hazai siketnémák sorsát egy erős bázison

*) A mult számból kimaradt. Szerk.

nyugvó rendszerre kell építeni. Ezt kívárja a kor, ezt kívánják a természet mostohái, ezt az egész társadalom.

Ki legyen felelős jövőben azért, hogy a hazai siketnéma oktatásügy minden fázisában azon az úton haladjon, amely úton visszaesés nincs, nem lehetséges, mert jelentkezése esetén a teljes felelősség tudata azt csírájában fojtja el?

Egyedül a siketnéma oktatásüggyel foglalkozók összesége vállalhatja ezt a felelősséget. Ha nem az ő kezükbe lesz letéve, nem lesz az egész rendszernek szilárd alapja. Ki-ki azt művelheti e téren újból, amit akar. — Az össze-visszaság fonalai úgy át- és átszövik a teret, hogy a rajta mozgók csak bukdácsolva haladhatnak néha előre, néha, kétszer annyit hátra. Éppen úgy, amint van ma.

Mert lássuk csak, ha ma eszébe jutna a képviselőháznak, hogy valamiért felelősségre vonja a kultuszminisztert a siketnémák sorsa érdekében, meddig lenne levezethető a felelősség.

A miniszter megkérdezné illetékes ügyosztályát, ez felhívna az ő szaktanácsadó körét s ezzel vége.

Vajjon csakugyan azt a véleményt, azt a felelősségteljesen érzetből fakadó kimagyarázást kapná-e, nyerné-e a képviselőház, amit a siketnémák érdekében tudni akarna?

Nem!

Kimutatták a siketnéma oktatásügy terén működők, hogy csak két emberük van benne abban a szaktekintetben illetékes tanácsban, amelynek nevében a miniszter vállalni tartozik a felelősséget.

Bocsánatot kérünk, de az idők jele azt mutatja, hogy jövőben a társadalom nem fogja azt eltűrni, hogy a miniszter egy oktatási s pedig szigorúan speciális, csakis a gyakorlati tapasztalatokon átszűrődő igazságokra építhető oktatási ágat két embernek, felelőtlen véleménye alapján intézzon, vezettessen.

Hogy ma így van, megismétlen: *szégyen*. Ez nem más, mint félrevezetés.

Ha a miniszter ezt tudná, lehetetlen, hogy nem segítene rajta azonnal. Fel sem lehet tételezni, hogy egy felelős miniszter ilyen gyenge alapot szándékozott volna adni egy nagy gyakorlati tudást követelő ügykezelésnek.

A siketnéma oktatásügy jelen munkásai — kezüket mosva — minden felelősség alól mentesek.

Hogyan lehetséges ez? — Azok vannak felmentve a felelősség alól, akik a munkát végelik s azok a felelősek, legalább látzólag, akik nem is dolgoznak ott.

Hat szaktanácsbéli tagból csak egy dolgozik a siketnéma oktatásügy terén gyakorlatilag, de ez az egy még nem látta, hogy társai miként működnek; így tehát felelősségteljes tanáccsal ő sem szolgálhat.

Ilyen alapja, ilyen erős bázisa van ma a hazai siketnéma oktatásügynek.

Ha ezt tudnák a siketnémák hozzátartozói, ha ezt tudná a nagy társadalom, ugyan ki pirulna azokért a szemrehányásokért.

amikkel illetnék ezek . . . de ugyan kiket? . . . hát kiket mást, mint a siketnéma intézeti tanárokat.

Az eredménytelenségért, az úgy kátyuba jutásáért mégis nektek kell hát pirulnotok kedves, volt kartársaim!

Nagyon itt van már az ideje, hogy ezért szót emeljete! De ne a múltnak, a régmúltnak ingadozó alapjával érveljete, hanem a jelen tarthatatlan állapotával s a jövőő reménytelen kilátásával.

Mondjátok meg nyiltan, bátran, hiszen a ti rovástokra s véden-
ceitek kárára folyik a játék, hogy a jelenért a felelősség titeket nem terhel. S ha a miniszter továbbra is ez irányban vezeteti az ügyet, saját felelősségére teszi, ami ellen, apellálva a siketnémákra, azok hozzátartozóira és a nagy társadaomra, mindenkor kötelességteknek tartjátok tiltakozással élni.

Felelősség egyedül a ti vállaitokon lehet!

De mit tennétek, mi a tervetek arra az esetre, ha a miniszter, belátva a mai tarthatatlan helyzetét, olyan rendszert óhajtana fel-
állítani a siketnéma oktatásügy fejlődése érdekében, amely rendszeren állva, ő mint elsősorban felelősségre vonható közeg, alatta vagy mögötte érezhesse azt az erős fundamentumot, melynek pillérei az igazi védelmi oszlopokat tartják ez oktatási ág visszaesése, hanyatlása avagy csak stagnálásával szemben is?

Különválás a gyógypedagógiától; külön szaktanári képző; külön főigazgató; önálló szaktanács, vagy legalább is a mostaniban az arányszerinti tagképviselet.

Ezeket kéritek. — S ezekre mondom én, hogy nem világosak, nem teljesen őszinték; a megegyezés, megalkuvás kétes értékű, ízetlen gyümölcsének a reményével kecsgetetők csupán.

Az idők jele sokkal férfiasabb álláspont elfoglalására kötelez bennőtöket.

A siketnémákat, legalább egy félszázadon át, nem lehet többé a társadalom kegyelem-filléreiből dédelgetni, etetgetni sem a tanköteles korban, sem azon túl.

Nem hiszem, hogy elkerülte figyelmeteket a közelmúlt.

Lánczy Leó két és fél milliós hagyományából egy fillér sem jutott a siketnémáknak. — (Valószínűleg nem ismeri a széphan-
zású gyógypedagógiát.) — „Az Est“ nyolc és fél millió gyűjtéséből egy fillér sem gurult felétek, pedig ezt a társadalom dobálta, össze, rakásra.

Mit mutat ez? Azt, hogy a társadalomnak vannak most s félszázadon át ezután is lesznek szívéhez s hálaérzetéhez közelebb fekvő árvái, elhagyott mostohái, mint a ti véden-
ceitek, a természet árvái, mostohái.

Az eddigi rendszer megbukottnak tekinthető hát!

Alapítványi okmányok és márványtáblákat tartó oszlopok a társadalom kegyeletéből ezután már aligha lesznek építhetők, aláírhatók.

S mi következik ebből? — Először az, hogy azt a rendszert, mely ilyen irányban fejtette ki főtörekvését, száműzni kell. Másodszor az, hogy a siketnémáknak az eddiginél jóval alaposabb képzést

kell nyújtjanotok, mert különben csak azokká lesznek, amivé oktatások nélkül minden bizonnal lennének: kiképzetlen, félművelt páriáivá a társadalomnak, avagy sivárlelkű koldusokká.

Akarjátok ti ezt? — Nem! Feltételezem magamról, hogy megismertelek bennötöket annyira, hogy egy sincs közöttetek, aki ezt akarná elérni védenecével, tanítványaival.

Ha nem csalódom, ha jól ismerlek lelketek mélyéig, úgy ismételtén hangoztatom, erősen hangoztatom előttetek, hogy amit kértek, *részben nem elegendő, részben nem megnyugtató.*

A feltétlen önállóság és a legszélesebb keretű gyakorlati és elméleti tanárképzés híve vagyok s voltam mindig. De nem külföldi utánzással, hanem saját speciális helyzetünk és célunknak megfelelően, annak igaz érdekében. Csak, ha ez irányban elértétek a legjobbat, akkor hasonlítsátok össze a külföld munkáival, az ottani eredménnyel; de semmi esetre a kiindulásnál.

Ne plagizáljunk tovább egy idegen nemzetet se a kultúra terén sehol, a siketnémáknak a gyönyörű, egyedülálló magyar nyelvre való oktatása terén meg éppen ne.

Ami nektek kell, az nektek kell. Még a látszatát se mutassátok annak, hogy amit kértek, talán azért kérték, mert a külföldön is úgy van.

Saját dolgotokban saját tapasztalataitokra építetek, mert a felelősség a tietek érte.

Mindent a felelősségtek tudatában, arra való hivatkozással indítatok meg, mert csakis azon az úton érhetek el jó eredményt, szerezhetnek tekintélyt, amit vindikálni úgy a magatok, mint hivatások részére kötelességetek.

Nem elegendő a kérelmetek a főigazgatóság felállítását, illetve munkáitok elbírálását s annak következtében a rólátok nyújtandó relációk mérlegelését illetőleg sem.

A siketnéma oktatással foglalkozók útírányának a céltudatos elbírálása ma már nem egy emberre bízható. — Egy ember legfőlebb az ajtót nyithatja reátok évente egyszer-kétszer, már annyian vagytok. Munkáitokról így behatóan nem győződhethén meg, s ha csupán az adminisztráció érdekében történnék is látogatása, ezt véve figyelembe tenné is rólátok jelentéseit, az reátok nyugtató nem lehetne.

Ti soha sem féltetek attól, hogy munkáitok beható vizsgálat után szigorú kritika tárgyává tétessék akár laikusok, akár szakértők által. De igenis félnetek kell attól, hogy akár felületes, akár rosszakaratú bírálat által csak rövid időre is ambiciótokban megbéníttassatok. — Nem magatokért, az ügyért, a magyar siketnémákért.

Felelősségtek követeli tehát, hogy munkáitok elbírálása mindenkor igazságos alapokkal bírjon s aki érzi, hogy e tekintetben bántalom érte, legyen neki hová apellálnia.

Azt ajánlom hát, osszátok a hazai siketnéma intézeteket négy kerületre s minden kerületben legyen egy-egy főigazgató, akár szakfelügyelő, előttem a cím mellékes — aki évről-évre, többszöri

beható látogatás után bírálja el munkáitokat s tegyen jelentést a felsőbb hatóságoknak.

Aki nincs megelégedve a róla adott relációval, az főlebbezhessen ez ellen s ekkor a másik három ellenőrző, három működő kartársat véve maga mellé, vizsgálja meg újból a felebbező munkáját.

Ez az alap önállóságot fog kölcsönözni mindegyikötöknek s igazságtok érzetében felemelt fővel állhattok meg fáradalmas hivatások mezején.

De megvédelmezi az oktatásügyet magát is, mert olyan vád, mint amit én megírtam s dr. *Bihari* idézett cikkemből — hogy: képmutatókká nevelnek, ilyenekké lenni kényszerítenek bennötöket, többé nem hangozhatnak el.

A mai siketnéma oktatásügy állapotának a jellemzésére az a vád örök szégyenfoltként fog szerepelni. Azt nem mosták le azzal, hogy kicsinyes bosszúból engem Budapestről Temesvárra helyeztek le. Ezzel csak megerősítették azt, hogy a vád: igaz. Azért engem nem vontak felelősségre még ma sem. Pedig más, haszontalanságért mindjárt kérdőre tudtak vonni. Ellenben eltávolítottak a siketnéma oktatás teréről s ma, nyugdíjas minőségemből, midőn orvosi bizonyítvánnyal és két éves katonai szolgálattal igazolom, hogy egészséges vagyok sem akarnak, vagy nem mernek visszafogadni.

Nem magamért hivatkoztam személyi motivumokra. — Nekem nincs szükségem a megélhetésemért állami szolgálatra, nem is volt soha. Ha oda nem hívtak volna azok, akik azután eltávolítani segítették, soha sem léptem volna államszolgálatba.

De ami ma történik velem, az történhet holnap veled, vagy a harmadikkal. — Azért említettem fel példaképpen a saját ügyemet, hogy okuljatok belőle s egyetlen ember kezébe ne engedjétek felelősségtelen hatalmat. A legegységteleg kötelelősegtetek magatok iránt ez a védelmi rendszer beállításá azért a fáradalmas munkáért, amit a siketnémák oktatása megkövetel tőletek.

Nem megnyugtató a kérelmetek a külön szaktanács, illetve a mostaninak átalakítása tekintetében sem.

A szaktanács, mint ilyen, létjogosultsággal csak úgy állhat fenn, ha képviseli az összeköttetést, a felelősséget illetőleg, a miniszterium és a siketnéma oktatásügy terén működők összeségé között.

A miniszteriumnak nem arra van szüksége, hogy azt tudja meg, X—Y-nak mi a véleménye ebben vagy abban a kérdésben. Ezt esetről-esetre mindenkor módjában áll kitudakolnia. — A miniszteriumnak egy olyan felelős szakfórumra van szüksége, amely felől minden kétséget kiizárólag biztos lehet, hogy olyan szakvéleményhez juthat általa, amely szakvélemény a pályán működő gyakorlati szakemberek összeségének vagy legalább is nagy többségének a véleményével azonos. Csak, ha egy ilyen szaktanács élén elnököl a miniszterium illetékes ügyosztályának a vezetője, tartja kezét a siketnéma oktatásügy verő pulzusán s csak ez esetben vál-

lalhatja a miniszter is a felelősséget emez oktatásügy vezetését illetőleg a közvéleménnyel szemben is.

Másodoldalról, a siketnéma oktatásügy szakszerű irányítása tekintetében az e pályán működők csak akkor lehetnek nyugodtak a fejlődés helyes irányban vezetése felől, ha mód és alkalom adatik nekik mindenkor, az idők kívánalmai szerint induló haladásról a felsőbb hatóságot, a vezető fórumokat és embereket kellőleg informálni. Ha alkalom és mód nyújtatik nekik kifejezést adhatni szaktekintetben kialakult nézeteik felől olyan tagjaik által, akiket ők maguk között erre alkalmasoknak, képeseknek tartanak; akikben e tekintetben a bizalmuk összpontosul.

Anélkül, hogy a felsőbb hatóság jogköre csorbát szenvedne, ezt a kérdést ilyen alakban szépen meg lehetne oldani.

Szaktanácsi tag csak gyakorlatilag működő tanár lehessen.

Ahány szaktanácsi tagra van szüksége a felsőbb hatóságnak, annyit nevezzen ki, de a kinevezés csak azokat érhesse, akiket az oktatásügy terén működők erre alkalmasoknak találhatnak.

A siketnéma-intézeti tanárok összesége válassza ki kebeléből azokat, akiket szaktanácsi tagul ajánl, talán éppen kétszeres számban, mint amennyi kinevezhető s ezek közül, talán három évre, de évenként bizonyos hányad mandátumának a lejáráásával, nevezze ki a miniszter, akit akar. Így meg lesz az alkalom ahhoz is, hogy aki iránt az összeség bizalma megrendült, annak helyébe más legyen állítható.

Ezúton eleje vétetnék a legközelebbi negyedszázadban hátrányos befolyással bíró, személyes ízű vetélkedéseknek is, aminek ki-küszöbölése szintén nagyon az ügy érdekében való.

Ilyenformán a felsőbb hatóság kinevezési joga nem csorbíthatnék, de eleje vétetnék annak, hogy szakvélemény nyilvánítására az legyen jogosítva, akiről kartársaik nyilván tudják, hogy erre képtelen, tehetésgtelen.

Nincs furcsább valami, mint mikor a felsőbb hatóság, bármilyen befolyás következtében, olyan valakinek a véleményét forszírozza, akinek nincs kialakult véleménye, aki egyik által erre, a másik által arra rángatható.

Az ilyen embernek szereplése kartársai előtt nevetségtárgyát képezi.

A siketnéma oktatásügy sokkal komolyabb, sokkal fensége-sebb pedagógiai tudományok tárháza, hogysesem azzal játékot üzni méltó eljárás lenne.

Én úgy érzem, hogy ha a siketnéma oktatásügy terén működő tanárok félelemből, vagy alázatosságból kifolyólag ennek a rendszernek a bevezetését nem is kérnék, magának a miniszteriumnak kellene ezt, saját munkájának reputációja érdekében, megvalósítania.

Nem lehetséges, hogy még jövőben is kitegye magát a miniszterium annak, hogy a rendszertelenség miatt a siketnéma oktatásügy mikénti vezetéseért felelősséget ne vállalhasson bármely oldalról jövő támadás ellen.

Egy cikk keretén belül nincs mód arra, hogy a részleteket is kidomborítsam, bár teljesen tisztán áll előttem a helyzet e tekintetben is; mégis meg kellett elégednem az általánosság vázolásával. Csupán azt vagyok bátor még felemlíteni, nehogy félreértessem, hogy nem a jelen ostorozásáért, nem a mult hibáinak felhányásáért, hanem a jövő megszilárdításáért nyúltam tollhoz akkor, midőn az egész üggyhöz már semmi közöm sem volna.

Ha ez bűn, rójják ki reám érte a büntetést. A magyar siketnéma oktatásügyért, mint eddig, ezután is, mindent elszenvedni kész vagyok.

Medgyesi János, Brassó, Malom-utca 53.

HIVATALOS RÉSZ.

Jegyzőkönyv

a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületé-nek Váczon a siketnémák kir. orsz. intézetében 1918. év május hó 19-én tartott XVI. rendes közgyűléséről.

Jelen vannak: Borbély Sándor elnökle mellett Gönczi Gyula alelnök, Záborszky Árpád titkár, Vatter Ferenc pénztárnok, Herrmann Antal dr. tiszteletbeli tag, továbbá a következő egyesületi tagok: Bihari Károly dr., Váradi Zsigmond, Rózsa Ede, Istenes Károly, Lett József, Molnár Antal, Schulmann Adolf, Szép József, Hochrein Lajos, Simon József, Mayer András, Láng István, Schnitzl Gusztáv, Milassin Gyula, Kanizsai Dezső, Puha László, Vas István, Válek János, Krupa Pál, Wolkóber János, Gogola Aladár, Liszál Vilmos, Vissi János, Salgó Elemér, Szobolovszky István, Benedek Ábrahám, Zsemberi József, Együd Lajos, Gerstner Ödön.

Távclmaradásukat kimentették: Klis Lajos tb. elnök, Kegler Ferenc szerkesztő, Nagy Péter, Kabán József, Szoftfrid József és Györgyfy Ákos egyesületi tagok.

T á r g y:

I. *Elnöki megnyitó.* Borbély Sándor elnök a következő szavakkal nyitja meg a közgyűlést:

Tisztelt Közgyűlés! Természeti ösztöne az az állatvilágnak, — melyhez az ember is tartozik — hogy keresi a hasonlóknak a társaságát. E természeti ösztön csak az öntudatlanság körében folyó életműködés. Az embert ezek fölé az öntudat, cél- és okszerűség emelik. Társulunk mi emberek is, mert az ösztönünk erre nevelt, de magasabbra való hivatottságunk az egyesülésben azt az erőt is keresi, mely az önös érdeken felül a mások boldogítását is akarja szolgálni.

Nem őszinte ember az, ki nem vallja be, hogy az embernek a társaságos étellel önös érdekei is lehetnek, még pedig joggal,

szükségszerűleg. De aki életcéljának csak az önös érdek kielégítését tekinti, csakhamar el is nyeri morálitásának méltó jutalmát.

Mi siketnéma-intézeti tanárok is tömörültünk — országos egyesületté. A mi tömörülési igyekezetünkben is volt önös szándék. Önösség volt, hogy amit száz év gyakorlata megszerzett és eddig biztosított számunkra, azokat az erkölcsi és anyagi javakat ne engedjük másoktól kikezdetni, elkoboztatni és veszendőbe menni; amiket pedig már elvett akár a megfontoltság, akár a tájékozatlanságon alapult intézkedés, azt visszaszerezjük a százados jog és rászolgáltatás alapján.

Én ott voltam ezelőtt 17 évvel egyesületünknek megalapításánál. Bizonyoságot tehetek róla, hogy nem a nyers anyagiasságban elérendő haszon tömörített össze, még a nagyobb falat kenyér kérdése sem volt elsőrendű célunk — minket erkölcsi mozzanatok irányítottak s az előttünk szent ügynek érzett foglalkozásunk fejlesztése vezetett.

A költőről mondják, hogy nem lesz, hanem születik. Erről az emberbarátról is el lehet ezt mondani, aki nem divatosságból barátja a gyengébb embertársának. Talán még esetleges ellenségeink sem tagadhatják meg tőlünk azt, hogy mi különösen emberbarátok vagyunk — még pedig nemcsak elméletileg, de gyakorlatilag is.

A hivatal nekünk nemcsak kenyeret ad a megélhetésre, de széles alapot is, hogy emberbaráti hivatást töltsünk. Számunknak majdnem 100%-áról elmondható, hogy inkább hivatásának él, mint hivatalából. Aki nem ilyen, azt csakhamar kitolja közülünk a hivatás és a nem hivatottság közötti diszharmonia. Mert a siketnémákkal való foglalkozáshoz nemcsak edzett szervezet, de erős lélek kell, mely éltesse s ruganyossá tegye a nehéz foglalkozásban bizonybizony kifáradó szervezetet. Ide a legnemesebb altruizmus és magasztos hivatottság érzete kell, mely születik az emberrel.

Ime most is, midőn a háborús helyzetben milliók tesznek szert milliókra, mi — kiket a mindennapi kenyér léte, vagy nem léte méltán foglalkoztathatna — nem önös, anyagiasság kérdésekkel foglalkozunk e közgyűlésünkön sem. Most, midőn a rombolás korszaka dühöng a legkulturáltabb világrészekben, mi hivatásunk kised területén a legideálisabb alkotó munkán járattuk gondolatunkat s ügyünk fejlesztése érdekében ezúttal két fontos javaslat részleteivel foglalkozunk, a siketnéma-tanárjelölt behatóbb, részletezőbb és magasabb szakképzésével és a siketnéma-tanár későbbi munkájának szakszerű irányításával és megértőbb és hozzáértőbb megítélésével: vagyis a szakfelügyelet kérdésével foglalkozunk.

Mert törekvő lelkünk nincs megelégedve egyikkel sem. Többet és jobban akarunk tudni és tenni, mint eddig. Emeltyüt akarunk tenni a magyar siketnéma-oktatás alá, hogy azt magasabbra emeljük, hogy napfény érhesse és tisztább levegő járhassa át. A magyar siketnéma-oktatás százados elhanyagoltságának megszüntetése végett az oktatásügy százados évfordulója táján is tettünk egy pár oly lépést, mely kivívta a jobbaknak elismerését és a kül-

föld figyelmét is megragadta. Tovább kell haladnunk ezen a megkezdett úton, hogy nagyobb üdve legyen belőle a kultúrának. — Ugyanezzel a mi erkölcsi törekvésünknek is még szilárdabb alapot teremtsünk a tartalmasabb munkával.

Úgy érezzük, mintha a gyógypedagógia zászlója alatt élelmes pogányok jöttek volna a magyar siketnéma-oktatás százados örökébe. És az örökségen aránytalan osztozkodás történt. Az anyagiakat nem sajnáljuk az új jövevényektől, kik feljogosítottak a velünk való osztozkodásra; az erkölcsi károsodásunk ellen azonban, mely a velük való közösséggel ért minket, felszólalunk, tiltakozunk az ellen a gyakorlat ellen, mely a siketnéma-oktatást más érdekek szempontjából ítéli meg, mint a siketnémák ügyének szempotja és érdeke. Az ellen is fel kell emelnünk szónkat, hogy legsajátosabb szakbéli ügyeinket oly emberek irányítsák, kik nem hivatottak arra. Fontos ügyeket van tehát hivatva végezni e mai közgyűlés.

Ihlesse meg a tagokat a siketnéma-oktatásügy százados múltjának végigtekintése; a honi siketnéma-oktatás kezdetének nagyszerűsége, a küzdelem folytonossága, a múltban elért eredmények és a jövőnek tartozó felelősségünk tudata. A krisztusi tanítványok pünkösdi átszellemültsége váltsa ki belőlünk is a lelkesültég szent érzetét, hogy elhagyatott embertársaink ügyének továbbra is és még hatékonyabb apostolai lehessünk, mint eddig. Mostan pedig alkossunk megfontolt javaslatainkkal nagyot, nemest és emlékeztet. Közgyűlésünket ezzel megnyitom.

Az elnöki megnyitó lelkes éljenzéssel tudomásul vétetik. Váradi Zsigmond indítványára a beszédnek jegyzőkönyvben való megörökítését határozza el a közgyűlés.

2. Az elnök felolvassa Nagy János államtitkár úr Öméltóságának levelét, melyben megköszöni a közgyűlésre szóló meghívónkat és sajnálkozását fejezi ki, hogy nem jelenhet meg.

Igen tisztelt Elnök úr! A Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének közgyűlésére szóló meghívó szíves megküldéséért fogadja őszinte köszönetem kifejezését; sajnos, vidékén lévén a gyűlés, nem jelenhetek meg. Kiváló tisztelettel Budapest, 1918. május hó 14.én Nagy János.

Tudomásul szolgál.

3. Az elnök felolvassa Neterda Modeszt, ügyosztályunk vezetőjének a levelét, amelyben megköszöni az egyesületnek, miniszteri tanácsossá való előléptetése alkalmával hozzá intézett üdvözlését. Ezzel kapcsolatban jelenti, hogy az előző napon Neterda Modeszt Öméltósága hivatalos látogatáson volt a siketnémák váci kir. orsz. intézetében, amikor is kijelentette, hogy hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhet meg a közgyűlésünkön. Megbízta az elnököt, hogy mentse ki őt a közgyűlés előtt. Ugyanakkor kijelentette, hogy tiszteletét, becsülését és legszívesebb üdvözlését küldi a közgyűlésnek, velünk együtt akar dolgozni és annyi jóindulattal van irántunk, amennyi egy embertől csak kitelhetik.

Igen tisztelt Igazgató úr! Azokért a szíves üdvözlésekért, amelyekkel az igen tisztelt Igazgató úr az igazgatása alatt álló

intézet nevében és a siketnéma-intézeti tanárok országos egyesülete képviselőjében illetett, őszintén érzett köszönetet mondok. Nemes munkájuk megbecsülésével akarok önökkel együtt dolgozni. Őszinte nagyrabecsülésem kifejezésével vagyok Budapest, 1918. május hó 11-én hívök Neterda.

Lelkes éljenzéssel tudomásul vétetik.

4. Záborszky Árpád titkár a válaszmány nevében indítványozza, hogy a közgyűlés köszöntse gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ő Excellentiáját, egyesületi dísztagot, Neményi Imre államtitkár úr Őméltóságát és Nagy János államtitkár úr Őméltóságát. Neterda Modeszt miniszteri tanácsos úr Őméltóságát, ügyosztályunk vezetőjét és dr. Wlassics Gyula báró Őnagyméltóságát, egyesületi dísztagot.

Lelkes éljenzéssel elfogadtatik.

Válaszok:

A siketnéma-intézeti tanárok országos egyesületének közgyűléséről küldött szíves üdvözlő soraiért fogadja és tolmácsolja kérem őszinte köszönetemet. Kiváló tisztelettel Budapesten, 1918. május hó 31-én Zichy.

Igen tisztelt Alelnök úr! A Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének XVI. rendes közgyűlése által kifejezett szíves üdvözlőjükért kérem, fogadja őszinte köszönetem nyilvánítását. Kiváló tisztelettel Budapest, 1918. május hó 31-én Nagy János.

Igen tisztelt Barátom! A siketnéma-intézeti tanárok országos egyesületének közgyűlésén az irántam megnyilvánult szíves megemlékezésért fogadják őszinte köszönetemet. Hazai oktatásügyünk előmozdítását mindig szívemen viseltem, s nagy öröömre szolgál, ha azért jelenlegi hivatalos állásomban is valamit tehetek. Kiváló tisztelettel híve Budapest, 1918. május hó 31-én Wlassich.

II. Az elnök a jegyzőkönyv megírására Gogola Aladár egyesületi tagot kéri fel.

III. *A jegyzőkönyv hitelesítőik kiküldése.* Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Istenes Károly és Rózsa Ede egyesületi tagokat kéri fel.

IV. *A titkár évi jelentése az egyesület állapotáról és működéséről.* Záborszky Árpád titkár felolvassa jelentését,

melyet a közgyűlés lelkes éljenzéssel tudomásul vesz és elhatározza, hogy a jegyzőkönyvben megörökíttessék s szaklapunkban közöltessék.

V. *A szerkesztő jelentése az egyesület lapjáról.* 1. A szerkesztő nem jelenhetvén meg a közgyűlésen, a titkár olvassa fel a szerkesztői jelentést,

amelyet a közgyűlés köszönettel tudomásul vesz és annak a lapban való megjelentetését határozza el.

2. Záborszky Árpád titkár előterjeszti Simon Józsefnek, a kiadóhivatal vezetőjének a válaszmány által elfogadott következő javaslatát:

„I. Utasítsa a közgyűlés a válaszmányt, hogy az egyesület vagyónát képező M. S. O. című szaklap évfolyamainak (teljesnek

és nem teljesnek) forgalmi értékét állapítsa meg és e forgalmi érték iktattassék a M. S. O. leltárába.

II. Utasítsa a közgyűlés a választmányt, hogy vegye revízió alá a M. S. O. eddigi tiszteletpéldány-élvezőit, kihagyva a kihagyandókat, a szerkesztőnek ajánlja figyelmébe, hogy a tiszteletpéldányok felajánlásának korlátozásával a lap kiadási költségei lehetőleg mérsékeltesenek.

III. Utasítsa a közgyűlés a választmányt, hogy a szerkesztő őrizetére és használatára bizott cserepéldány (szaklapok leltárba iktatásáról gondoskodjék, hogy így a M. S. O. vagyonáról tiszta kép legyen alkotható.

III. Utasítsa a közgyűlés a választmányt, hogy a M. S. O. terjesztése és jövedelmezőbbé tétele céljából, továbbá, hogy több hirdetést kapjon, előfizetési felhívásokat bocsásson ki azokhoz a kulturális intézetekhez, intézményekhez, amelyek a lapnak ez ideig nem voltak előfizetői.

V. Utasítsa a közgyűlés a választmányt, hogy a lap érdekeire való tekintettel, lépjen érintkezésbe a lapkiadók országos szövetségével és a belépés módozatairól és annak előnyéről szeressen bő tájékoztatást s amennyire ez a lap előnyére szolgál, úgy lépjen annak tagjai közé.“

A közgyűlés a javaslatot teljes egészében elfogadja és utasítja a választmányt az abban foglaltaknak végrehajtására.

VI. *A magyar siketnema-intézeti tanárképzés újjászervezése.*
1. Záborszky Árpád titkár ismerteti dr. Bihari Károly és Bárczi Gusztáv által készített s a választmánytól módosított „A magyar siketnema-intézeti tanárképzés újjászervezése“ c. emlékirati javaslatot.

Az előterjesztett javaslattal kapcsolatban lényeges hozzászólás csupán a jelnyelvhez van, aminek a tanárképzőn önálló tárgyként való tanításához Váradi Zsigmond nem járul hozzá, tudományos alapon való tanulmányozását azonban ő is helyesli. E tárgyban többen is felszólalnak, kik között azonban már megoszlik a vélemény. Egyik rész önálló tárgyként, a másik valamely más tárgy keretében kívánja a jelnyelvet a tanárképzőn tanulmány tárgyává tenni. A vitában részt vesznek: Schulmann Adolf, Kanizsai Dezső, Lett József, Rózsa Ede, Záborszky Árpád, Gönczi Gyula, Molnár Antal és mint a javaslat egyik megalkotója: dr. Bihari Károly.

Tekintettel a kétféle álláspontra, az elnök szavazás útján alapítja meg a közgyűlés többségének akaratát,

melynek eredményeként a közgyűlés 13 szavazat ellenében 17 szóval változtatás nélkül elfogadja az eredeti javaslatot és kimondja, hogy a jelnyelv a tanárképzőn önálló tárgyként adassék elő.

A javaslatnak többi része egyhangúlag elfogadtatik.

A javaslat további sorsára vonatkozólag elhatározza a közgyűlés, hogy az a porosz szabályzat kihagyásával újból nyomassék ki. Tekintve, hogy az egyesület vagyoni helyzete nem bírja el a magas nyomdai költséget, közadakozásra szólí-

tandók fel az egyesület tagjai, amelynek ellenében ki-ki megkapja a javaslat egy-egy példányát.

Elhatározza még a közgyűlés, hogy a kinyomtatott emlékirati javaslat küldöttségileg Ó Excellentiájának átadandó, melynek végrehajtására felkéri az elnökséget.

2. Gönczi Gyula alelnök a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg az emlékirati-javaslat két megalkotójának: Bihari Károly dr. és Bárczi Gusztáv egyesületi tagoknak korszakalkotó, jelentős munkájáról, mint akik olyan szellemi tőkével gazdagították e munkájukkal az egyesületet s általa a magyar siketnéma-oktatást, amiért az egyesület legnagyobb köszönetét és legmélyebb háláját vívták ki a maguk számára. Javasolja, hogy a lelkek mélyén levő eme érzelemnek örök feljegyzés okából a közgyűlés jegyzőkönyvileg is adjon kifejezést.

A közgyűlés lelkes éljenzéssel magáévá teszi az indítványt és Bihari Károly dr. és Bárczi Gusztáv egyesületi tagoknak hálás köszönetét nyilvánítja a közügyet szolgáló munkájukért, amiről az érdemes szerzők az idevonatkozó jegyzőkönyvi kivonat alakjában is értesítendők.

VII. *Az évi zárószámadás megvizsgálása.* 1. Wolkóber János a számvizsgáló-bizottság nevében jelenti, hogy a zárószámadások tételről-tételre megvizsgáltattak és teljesen rendben levőnek találtattak, miért is kéri a bizottság nevében a pénztárnoknak a felmentvény megadását.

A közgyűlés Vatter Ferenc pénztárnoknak a szokásos óvások fenntartása mellett a felmentvényt megadja és buzdó és eredményes munkálkodásáért köszönetet mond. Ugyancsak köszönetet mond a közgyűlés Záborszky Árpád ttkárnak, aki a hátralékok megállapításában a pénztárnoknak nagy segítségére volt és Wolkóber János, Krupa Pál és Gogola Aladár egyl. tagoknak, akik a számvizsgálás nehéz munkáját végezték.

2. Záborszky Árpád ttkár előadja a választmány javaslatát az évi számadások lezárási idejének tárgyában.

A közgyűlés elfogadja a választmány javaslatát s határozatilag kimondja, hogy az évi számadások az eddigi rendszer megváltoztatásával minden évnek december 31-én zárandók le, hogy a számadások és a jövő évre szóló költségvetés a közgyűlési meghívón közölhető legyen.

VIII. *A költségvetés megállapítása.* Vatter Ferenc pénztárnok előterjeszti a választmány által ajánlott s az 1918. dec. 31-ig szóló következő költségvetési tervezetet, amelyet a közgyűlés elfogad:

Bevétel:

1. Kézpénzmaradvány	— — — — —	97.—
2. Tagdíj-hátralék	— — — — —	1143.—
3. Lapdíjhátralék	— — — — —	2847.—

Összesen: 4087.—

Kiadás:

1. Áll. T. O. E.-nek tagsági díj 1918-ra	20.—
2. Másolási munkákért félévre — — —	50.—
3. Hátraléktörlések (az egy.-nél) — —	60.—
4. Titkár kiadásai — — — — —	35.—
5. Előre nem láthatókra az egyesületnél —	75.—
6. 9 ív nyomtatási költsége a folyó évre a mai árakban, á 306 K, összesen — — —	2754.—
7. Szerkesztői t.-díj 1917. és 1918. évre, á 200 korona, összesen — — — — —	400.—
8. Hátraléktörlések a lapnál — — — — —	200.—
9. Előre nem láthatókra a lapnál — — —	100.—
Összesen:	3694.—

IX. Az elnöklést Gönczi Gyula alelnök veszi át.

X. *Országos Siketnéma-ügyi Szaktanács létesítésére vonatkozó emlékirati javaslat.* I. Záborszky Árpád titkár előterjeszti Borbély Sándor elnöknek e tárgyban kidolgozott s a választmány által módosított emlékirati javaslatát. A közgyűlés a javaslat 6. pontja második bekezdésének kihagyásával

a választmány által módosított javaslatot teljes egészében elfogadja és Borbély Sándor, Wolkóber János, Lett József és Gönczi Gyula hozzászólásai után kimondja, hogy ezenfelül megfontolás tárgyaként kívánja még nyilvántartani, hogy a szakfelügyeleti kérdés nyomában nem volna-e üdvös oly közbeeső szervezetet létesíteni az intézetek és a főhatóság között, mely a szaktanács adminisztratív ügyeit intézze. Ez alkalommal azonban a megoldandó kérdések számát növelni nem akarván, a közgyűlés tartózkodni óhajt attól, hogy ez új intézmény munka- és hatáskörét javaslatával körülírja és annak megszervezését már most kérje. E tekintetben előbb Ó Excelentiájának azt a kegyes döntését várja, mely a mostan beadott két javaslatnak: a szaktanári képzésre és a Siketnémaügyi Szaktanács szervezetére vonatkozik.

XI. „*A háborúban megsiketült és megnémult katonák ügye*“ címen Váradi Zsigmond egyesületi tag tanulságos szabad előadást tart, aminek keretében ismerteti a harctéri sebesüléssel járó siketség és némaság kórtani okait, a különféle felfogásokat a gyógyítást illetőleg és végül a megsiketült és megnémult katonák tanításának módszereit.

A jelenlevők feszült figyelemmel hallgatják a tanulságos előadást,

melyért az elnök javaslatára a közgyűlés lelkes eljenzéssel elismerését és köszönetét fejezi ki.

XII. Istenes Károly intéző-bizottsági titkár részletesen beszámol az intéző-bizottság múlt évi működéséről.

A közgyűlés a jelentést köszönetének nyilvánítása mellett eljenzéssel tudomásul veszi.

XIII. *Indítványok.* Jelenti az elnök, hogy Wolkóber János

egyesületi tag a fonetikai oktatás reformálása tárgyában egy indítványt adott be. Ezt az indítványt a választmány a jövő év munkakörébe tette át, amihez a közgyűlés hozzájárulását kéri.

A közgyűlés a választmány intézkedését helyeslőleg tudomásul veszi.

XIV. Az elnöklést Borbély Sándor elnök veszi át.

XV. *Tisztviselők, választmányi tagok és számvizsgálók választása.* 1. Borbély Sándor elnök úgy a maga, mint tisztársai nevében megköszöni az egyesület megtisztelő bizalmát és kéri a közgyűlést, hogy a megüresedett tisztségeket töltsse be. A választások megejtésére Vatter Ferenc, Lett József és Rózsa Ede egyesületi tagokat kéri fel.

Tudomásul szolgál.

2. Az elnök a szavazások idejére a közgyűlést felfüggeszti.

Tudomásul szolgál.

3. A szavazás megtörténte után Vatter Ferenc a szavazatszedő bizottság nevében kihirdeti a szavazás eredményét, mely szerint a közgyűlés a következőképen alakította meg a tisztkart, a választmányt és a számvizsgáló bizottságot:

I. *Tisztikar:* Elnök Borbély Sándor, alelnök Gönczi Gyula, titkár Záborszky Árpád, jegyző Gogola Aladár, pénztáros Vatter Ferenc, szerkesztő Kegler Ferenc, a kiadóhivatal vezetője Simon József, a könyvkiadó vállalat igazgatója Lett József.

II. *Választmány:* Istenes Károly, Mlinkó István, Szotfrid József, Váradi Zsigmond, Schulmann Adolf, Milassin Gyula, Völker József, Plichta Béla, Nagy Péter, Klug Péter, Puha László, Rózsa Ede, Molnár Antal, Sz. Szabó László, Szép József, Bárczi Gusztáv. Póttagok: Rédiger Károly és Rieger György.

III. *Számvizsgálók:* Wolkóber János, Krupa Pál, Zsemberi József.

XVI. Borbély Sándor elnök elfoglalván az elnöki széket, a maga és az újonnan megválasztott tisztikar nevében hálásan megköszöni az egyesületnek beléjük helyezett bizalmát és igéri, hogy munkálkodásukban ezután is mindenkor csak az egyesület érdekeit fogják szem előtt tartani.

Lelkes éljenzéssel tudomásul vétetik.

XVII. *A rovatvezetők választása.* Az újonnan megválasztott szerkesztő javaslatára

a következőket választotta meg a közgyűlés a különböző rovatok vezetőjévé: Szakcikk Klis Lajos, fordítás Schulmann Adolf és Völker József, szakirodalmi szemle Váradi Zsigmond, ált. ped. szemle Klug Péter, pedagógiai megf. Nagy Péter, vegyesek Bárczi Gusztáv.

XVIII. A XVII. rendes közgyűlés helyének megállapítását a közgyűlés a választmányra bizza.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

K. m. f.

Borbély Sándor s. k. elnök.

Gogola Aladár s. k. jegyző.

Hitelesítjük:

Istenes Károly s. k.

Rózsa Ede s. k.

Titkári jelentés.

A S. I. T. O. E. XVI. közgyűlésére (1918. május 16.) irta és a közgyűlésen előterjesztette **Záborszky Árpád**, az egyesület titkára.

Tisztelt Közgyűlés!

Harmadszor gyűltünk össze tanácskozáásra e történelmi nagy időkben, egyrészt, hogy beszámoljunk az elmúlt esztendőnek munkálkodásáról, másrészt, hogy folytatatólagos munkánkkal tradicionális eszméink szerint „tovább építsük a magyar siketnéma-neveléstudomány templomát“.

A háború, mint mindenre, úgy egyesületi életünkre is nagy hatást gyakorolt. De amíg az első esztendő valósággal megdermesztette benne az életet, addig az utóbbi két, de különösen a legutóbbi év olyan munkát váltott ki belőle, amelyenhez fogható egyesületi életünkben még nem folyt.

A nagy vihar ugyanis, — mint tűz a vasat — megacélozta a lelkeket! A tízszeres, százszoros erővel megindult munka megváltoztatta az embereket, s általuk az intézményeket. Ezt az átalakulási folyamatot észre nem vennünk többé nem lehet. Benne vagyunk mi is, benne van egyesületünk is. Ez az átalakulás azonban nálunk egyelőre csak a megújulás képében jelentkezik, mert régi irányelveink nem változnak, csak tisztultabb, határozottabb alakot nyertek.

Dr. Bihari Károly tagtársunknak ama megállapítása pedig „ . . . , hogy a siketnéma-intézeti tanárképzés“ s így általa az egész oktatásügy „— Magyarországon kívül — a világ egy államában sincs egyesítve, sőt semmiféle viszonyban sincs a gyógy-pedagógiával“, a jövőt illetőleg is teljesen megingathatatlanná tette álláspontunkat.

Ez a megállapítás, mint egy hatalmas reflektor fénye, jelzi számunkra azt az utat, amelyen a siketnéma-oktatásügy előbbre vitele érdekében haladnunk kell. Az oktatásügy tovább fejlődése csak ily irányú munkálkodásunk eredményeként jöhet létre.

Az egyesület múlt évi munkája ebben a szellemben folyt, amiről egyébként tanuskodjanak a jelentésem kapesán felsorakoztatott események.

Tanárképzőnk reformja. Tanárképzőnk ügye, — mint amely intézmény jelentős irányító hatással van oktatásügyünk fejlődésére

— állandóan foglalkoztatta egyesületünket s „reformálásának eszméje és szükségessége azóta lóg a levegőben, amióta a gyógyeped. tan.-képző megszületett“. Reformálásának érdekében jelentős lökést az 1914-dik évi május hó 31-én Budapesten tartott XIII. rendes közgyűlésünk adott, amennyiben a képző reformtervezetének elkészítésére egy bizottságot küldött ki azzal az utasítással, hogy azt ugyanannak az évnek október végéig készítse el, lapunk legközelebbi számában jelentesse meg, hogy az, a még ugyanabban az évben tartandó rendkívüli közgyűlésen tárgyalható legyen. A beállott háborús állapotok miatt a bizottság a reá bízott feladatnak a kitűzött időre meg nem felelt, aminek megoldása a látható jelek szerint a békés időkre odázódott volna, ha a bizottságnak egyik tagja: Zemkó Péter tagtársunk a képző reformjára vonatkozólag el nem készít egy tervezetet, amit az 1917-dik évi szeptember hó 23-diki rendes közgyűlésünk elé is terjeszt.

Három évi szünet után így jutott előtérbe ismét tanárképzőnk reformjának kérdése.

A közgyűlés ugyan e tervezetet, — miután nem felelt meg az egyesület tradicionális álláspontjának — nem tette magáévá, szerzőjét azonban az eszme érlelése szempontjából kifejtett munkássága elismerésül s a tervezet megjelentetésének okából, írói tiszteletdíjban részesítette.

A nyomtatásban megjelent s az írói tiszteletdíj ellenében a tagok részére díjtalanul megküldött tervezet, a címlapjára tévedésből került eme kitétel miatt: „Kiadja a S. I. T. O. E.“, a tagok között általános megütközést és forrongást idézett elő, ami csalhatatlan jele volt annak, hogy a tagok nem akarnak letérni arról az útról, amelyen az egyesület keletkezésétől fogva haladt s mit sem akarnak engedni a jogfolytonosságot fenntartó tradíciókból, amiket egyesületünk állandóan képviselt.

A kedélyek csak akkor csillapodtak le ismét, amikor a jan. 15.-iki választmányi gyűlés hivatalosan is megállapította a tévedést s határozatilag kimondotta, hogy „amint a közgyűlés nem tette, úgy a választmány sem azonosítja magát a dolgozatnak sem az alakjával, sem a tartalmával“.

És ettől kezdve a Zemkó-féle javaslatnak homlokegyenest ellenkező irányú s az egyesület álláspontjának teljesen megfelelő munka indul meg a tanárképző megreformálása érdekében. Előbb Bárczi Gusztáv, majd Bihari Károly dr. foglalkozik egy-egy nagyszabású dolgozata keretében az egyik választmányi gyűlésen a reformkérdés problémájának megoldásával.

Mindkét dolgozat nyomán, — a kívánalmak teljes kielégítése jelül — általános megnyugvás kelt, minek alapján a választmány felkérte a két értekezőt, hogy munkálataik egybevetésével a választmány által előre megjelölt főbb irányelvek szerint készítsék el tanárképzőnk reformtervezetét.

Közben egyesületünk elnöksége Ő Excellentiájához egy felterjesztést intézett, amelyben tudomása szerint e tárgyban készülő hivatalos tervezet sorsának eldöntését mindaddig felfüggeszteni

kérte, amíg egyesületünk e tárgyra vonatkozó javaslataival el nem készül s azokat kegyes meghallgatásra Ó-Excellentiája elé nem terjeszti, aminek legkésőbbi időpontjául szeptember elejét jelölte meg.

Bárczi Gusztáv és Bihari Károly dr. csakhamar el is készültek közös tervezetükkel, amely tervezet azóta lapunkban nyilvánosságra is jutott, négy választmányi gyűlésünkön a tagok hozzászólásainak figyelembevételével a legnagyobb körültekintéssel és gondal átdolgoztatott, amely átdolgozott tervezet ma kerül tárgyalásra a t. Közgyűlés elé, amely hivatva lesz annak jövő sorsa felett dönteni.

Adja a magyarok Istene, hogy e nagy időkben készült s a ma megszületendő reformtervezetünk méltóan illeszkedjék bele a háború tüzeiben megújhodott s nagyobbá és hatalmasabbá lett magyar hazánkba!

A szaktanács újjászervezése. A XV.-dik rendes közgyűlésünkől emlékiratilag kértük Ó-Excellentiáját a szaktanács újjászervezésére. Az emlékiratot Klis Lajos tb. elnök és Borbély Sándor elnök küldöttségileg vitték el a miniszteriumba, amikor is annak egy példányát Neterda Modest miniszteri tanácsos úr öméltóságának is átadták.

Emlékiratunkra választ eddig még nem kaptunk, Ó-Excellentiájának egyes rendelkezéseiből azonban máris a legnagyobb örömmel kell megállapítanunk, hogy oktatásügyünk felvirágoztatása s ügyünk igazságos elbírálása érdekében tett javaslataink, Ó-Excellentiája részéről jóakarató figyelemben és kellő méltánylásban részesülnek.

A szaktanács újjászervezésére vonatkozó általános kérésünket határozott formába öhajtotta önteni a választmány, amidőn elfogadta és magáévá tette. Borbély Sándor egyesületi elnöknek az „Országos Siketnémaügyi szaktanács“ szervezetére vonatkozó részletes javaslatát.

E javaslat szintén megjelent lapunkban, a választmány által a tagtársak véleményének figyelembevételével átdolgoztatott s tárgyalásra a mai közgyűlésre kitézetett.

Abban a meggyőződésben, hogy gyakorlati életbeléptetése a magyar siketnéma-ügy fejlődésének csak javára lenne, szíves elfogadásra ajánlja ezt is a választmány a t. Közgyűlésnek.

Az igazgatói cím. Múlt évi rendes közgyűlésünk határozata értelmében az egyesület elnöksége emlékiratilag kérte Ó-Excellentiáját a státusunkban is létesítendő címzetes igazgatói állások rendezésére.

Az emlékiratot Ó-Excellentiájához — miután annak idején nem fogadott — közvetett úton juttattuk el. Ügyosztályunk főnökének: Neterda Modest min. tanácsos úr öméltóságának, továbbá öméltósága Tóth János és Neményi Imre államtitkár uraknak Klis Lajos tb. elnök és Borbély Sándor elnök személyesen adták azt át.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság és mi. A Magyar Gyógypedagógia 1917. évi 9—10. számának 190—191. lapján ol-

vasható híradás szerint tagtársaink közül mintegy hárman beléptek volna az időközben megalakult ú. n. Magyar Gyógypedagógiai Társaságba. Választmányunk határozata alapján az elnökség kérdést intézett e tárgyban a nevezett lapban megjelölt tagjainkhoz, kik közül az egyik kartársunk többek között azt a felvilágosító választ adta, hogy úgy látszik úgy került ennek a társaságnak a névsorába, mint egykor „Pontius a Credóba“, a másik ez ideig még nem nyilatkozott, a harmadik tagtársunk pedig — nem tudni mi okból — kilépett. Megállapítható tehát, hogy a mult évi közgyűlésen az egyesületnek e tárgyban elfoglalt álláspontjához egyesületünk minden egyes tagja hű maradt, dacára a nyilvános sajtó útján történő csalogatásnak is.

Könyvkiadó-vállalatunk. A XV. rendes közgyűlés határozatából az egyesület kebelében létesített könyvkiadó vállalat érdekében a vezetőség részéről az elmúlt évben a tagtoborzáson kívül jelentősebb lépés nem történt, ami főként annak tulajdonítható, hogy hiányzott annak egyik legfőbb szerve, az igazgatója. E fontos tisztség betöltése után — ami szintén a mai t. Közgyűlés feladata — bizton számíthat rá az egyesület, hogy e téren is oktatásügyünk érdekében jelentős fejlődés fog megindulni.

A siket katonák ügye. Az az önzetlen és hazafias munka, amely egyesületünknek még 1915. május hó 6.-án a Vörös-Kereszt Egyetnél tett kezdeményező lépésére a háborúban megsiketült katonák megmentése érdekében megindult, 1917. július hó 31-től kezdődőleg új megoldást nyert.

Azokat a tanfolyamokat ugyanis, amelyeket az egyes siketnéma-intézetekkel kapcsolatban szerte az országban tagtársaink önkéntes ajánlkozása alapján egyesületünk létesített, s amely tanfolyamokon tagtársaink teljesen díjtalanul közel fél ezer siket katonát részesítettek oktatásban, 1917. július végén, — a kolozsvári tanfolyam kivételével, amely még ma is működik — beszüntették, de iskola alakjában Budapesten újból szervezték. Ebben az iskolában Váradí Zsigmond tagtársunk vezetése mellett Benedek Ábrahám, Szabady Géza és Szép József kartársaink, mint ide vezényelt katonák végzik a tanítás munkáját. Az iskola úgy van megszervezve, hogy Magyarország összes hadtESTEINEK egészségügyi intézményei itt összpontosítják a hallási-, hang- és beszédzavarokkal sújtott katonákat a román anyanyelvűek kivételével, akik a már említett kolozsvári tanfolyamra utaltatnak.

Az a tudat, hogy a siketkatonák tanításának általunk megkezdett ügye rájuk nézve ily kedvező megoldást nyert, amennyiben tanításuk kizárólag csak az arra hivatott siketnéma-intézeti tanárookra van bízva, a legnagyobb megnyugvással töltheti el egyesületünket.

Azok a kartársaink pedig, akik az egyesület felkérésére minden díjazás nélkül, csupán pusztá hazafiságból és emberszeretetből oly sokat fáradoztak mindnyájunk helyett a siket katonák megmentése érdekében, az egyesület köszönetének nyilvánítása mellett

a hazafiságnak és jótévésnek Isteni erényében találják meg legmél-
több jutalmukat.

Egyesületünk viszonya a testvéregyesületekhez. Az érde-
keltégi viszony szerint hol mi kerestük más testvéregyesületek
segítségét, hol pedig más egyesületek fordultak hozzánk támoga-
tásért.

Igy: a XIII. közgyűlésünk határozata alapján belépett egye-
sületünk, mint jogi személy 1917. július hó 1.-től kezdődő érvény-
nyel az Állami Tisztviselők Országos Egyesületébe, melynek igaz-
gató-választmányában Klis Lajos tb. elnökünk képvisel minket.

Viszont az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete minket
keresett fel, hogy a kebelében létesítendő Magyar Köztisztviselők
és Közalkalmazottak Országos Szervezetei Középponti Bizottsá-
gának megalakítása érdekében küldjük ki képviselőinket, Egyesü-
letünk képviselőiül a választmány az elnök helyett dr. Bihari Ká-
rolyt, a titkár helyett pedig Simon Józsefet küldte ki, miután a
jelenlegi elnök és titkár vidékről nem járhatnának be pontosan a
bizottsági tanácskozásokra.

A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesülete is fel-
kereste egyesületünket egyesületközi tanácskozások létrehozása ér-
dekében. Tekintettel arra, hogy az egyesületközi tanácskozások fel-
adata lenne a világháború okozta átalakulásoknak megfelelően köz-
nevelési intézményeink megreformálása, egyesületünk készséggel
csatlakozott az indítványhoz s az előkészítő bizottságba egyesü-
letünk képviselőiül: Klis Lajos tb. elnököt, Borbély Sándor elnököt
és Bihari Károly dr-t nevezte meg.

Jótekönyködés. Egyesületünk az elmúlt esztendőben az ok-
tatástíggel szoros viszonylatban lévő társadalmi téren jóteköny-
sági cselekedeteket is gyakorolt. Egy 8 gyermekkel özvegyen ma-
radt anya segélyezése érdekében gyűjtést indított, amelynek ered-
ményeként az egyesület kebelében alig néhány nap alatt 990 K
gyűlt egybe.

A tettekben megnyilvánuló e jótévésnek aránylag ily nagy
mérve fényes tanujele és bizonyítéka az egyesület kebelében kifej-
lődött erkölcsi közösségnek s az erkölcsi közösségből származó és
számottevő erkölcsi súlynak, amellyel egyesületünk fel tud lépni
és fel is lép, valahányszor a szép, a jó és a nemes dolgok ezt tőle
megkivánják. Mert amint intézményeink fenntartó eleme a szere-
tet, egyesületünk is csak ennek a jegyében működik.

A jelzett célra begyűlt összeget az elnökség rendelkezési he-
lyére juttatta, az adományozóknak pedig minden egyes esetben kö-
szönetét kifejezte.

A bizalmi férfiak. Az a következetes, lelkes, kitartó, nemes
és önzetlen munka, ami pusztán hivatásszeretetből egyesületünkben
folyik, a tagok buzgólkodása mellett főként annak köszönhető,
hogy szerte az országban lévő intézeteink mindegyikében van egye-
sületünknek egy-egy őrszeme, aki nemcsak hogy állandóan figye-
lemmel kíséri egyesületi életünket, hanem tevélegesen részt is vesz
annak munkájában. Ezek az őrszemek a bizalmi férfiak.

A bizalmi férfiaknak az egyesület egészséges vérkeringése érdekében kifejtett értékes munkálkodására óhajtom felhívni a t. Közgyűlés figyelmét ama tiszteletteljes javaslatom kíséretében, hogy a t. Közgyűlés jegyzőkönyvileg mondjon köszönetet az egyesület érdekében kifejtett önzetlen és nélkülözhetetlen fáradozásukért.

Választmányunk munkája. Egyesületünk választmányára az elmúlt egyesületi évben öt ízben gyűlt össze tanácskozássra.

Az első tanácskozás folyó évi január hó 15.-én volt Budapesten, amelyen választmányunk a következő fontosabb intézkedéseket tette:

1. Egyesületünk lapjának fenttarthatása érdekében annak előfizetési díját 1918. évi január hó 1.-től számítottnan a tagoknak évi 15, intézeteknek 24 koronára felemelte.

2. Határozatilag kimondotta, hogy ezentúl minden belépni szándékozó új tagot csak akkor vesz fel, ha kötelezi magát, hogy leendő tagsági ideje alatt az egyesület lapját járattatni fogja.

3. Mozgalmat indított egy segítésre szorult özvegy és 8 gyermeke gyámolítása érdekében.

4. A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének egy egyesületközi szövetség létrehozására irányuló mozgalmát képviselők kiküldésével támogatta.

5. A tanárképzés bibliográfiáját, melyet Bihari Károly dr. állított össze, a szaklapunkban megjelentette.

6. Helyesbítette a múlt évi közgyűlési jegyzőkönyvnek a könyvkiadó-vállalatra vonatkozó s a történeti hűségnek meg nem felelő pontját.

7. A közgyűlési jegyzőkönyv alapján megállapította, hogy a „Zemkó Péter: A tanárképzés reformja“ című füzet címlapjára ez a mondat, hogy „Kiadja a Siketnéma-intézeti Tanárok Orsz. Egyesülete“ tévedésből került, miért is ép úgy, mint a közgyűlés nem tette, a választmány sem azonosította magát a dolgozatnak sem az alakjával, sem a tartalmával.

8. Megbízta Bárczi Gusztáv és Bihari Károly dr. egyesületi tagokat, hogy a képzőnk reformját tárgyaló s a gyűlésen előterjesztett és nagy tetszéssel fogadott nagyszabású dolgozataik egybevetésével a választmány által megállapított irányelvek szerint a tanárképző reformjára vonatkozólag dolgozzanak ki egy részletes tervezetet.

A második v. gyűlés febr. hó 12.-én szintén Budapesten volt. E gyűlésen Bihari K. dr. és Bárczi G. már elő is terjesztették a tanárképzőnk reformjára vonatkozó közös munkájukat, melyet a választmány — tekintettel arra, hogy az általa előírt irányelveknek megfelelt — elismerésének nyilvánítása mellett a részletes tárgyalás alapjául elfogadott.

Hasonlóképen részletes tárgyalás alapjává tette a választmány Borbély Sándornak a szakfelügyelet kérdésének megoldására vonatkozó s írásban bemutatott javaslatát is.

Harmadszor, márc. 24.-én Kecskeméten gyűlt össze tanácskozássra a választmány. Itt két napig tartó tárgyaláson részletesen

letárgyalta a dr. Bihani és Bárczi-féle reformjavaslatot a jelnyelvre és a főigazgatói állásra vonatkozó kérdések kivételével, melyeket függőben hagyott, hogy a legközelebbi választmányi gyűlésig módot és alkalmat nyújtson az egyesület többi tagjának is a kérdések alapos tanulmányozására s azokban való határozott állásfoglalásra, amire körlevél útján hivatott fel a tagtársak figyelme.

E gyűlésen vette tudomásul a választmány Györgyfy Ákos egyesületi jegyzőnek e tisztségről való lemondását. Itt és ekkor gyűjtött össze a segítségre szoruló özvegy és 8 árvája javára a saját kebelében 450 koronát s állapította meg a gyűjtés folytatásának további módozatait.

Intézkedett továbbá az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete kebelében létesítendő Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Országos Szervezetei Középponti Bizottságában való képviseltetésünkről, a közgyűlés idejéről és utasította az elnökséget, hogy szólítsa fel nyilatkozattételre a Magyar Gyógypedagógiában megnevezett három tagtársunkat, vajjon a Magyar Gyógypedagógiai Társaságnak valóban magukat bejelentett tagjai-e.

A negyedik választmányi gyűlés április hó 20-án Budapesten tartott, amelyen 13 intézetnél működő tagtársaink állásfoglalásának egybevetésével a tanárképzőnk reformtervezetében függőben hagyott kérdéseket is elintézte a választmány olyképen, hogy a jelnyelvet és az arra vonatkozó összes kitételeket változatlanul benne hagyta az eredeti javaslatban, a főigazgatóra vonatkozó kitételeket azonban törölte.

E gyűlés tárgyalta le részletesen az Országos Siketnéma-oktatási Szaktanácsra vonatkozó javaslatot is, amelyben a főigazgatói kitételeket szintén mellőzte. A kiejtés tanításának két évre való kiterjesztése tárgyában Wolkóber János tagtárs által beadott indítvány tárgyalását pedig a jövő év munkarendjébe tette át. Intézkedett még az évi számadások lezárásának s megvizsgálásának idejéről s megállapította a közgyűlés helyét és tárgysorozatát.

Ötödik május hó 18-án Váczon tanácskozott a választmány. E gyűlésen a tanárképző újjászervezésére vonatkozó javaslatot is telten tárgyalta s a rajta tett néhány újabb módosítás után teljesen mgáévá tette oly értelmezéssel, hogy azt a közgyűlésnek is elfogadásra ajánlja.

Hasonlóan járt el a szaktanácsi reform-javaslatlall is.

Fontosabb intézkedése volt még e gyűlésnek, hogy az egyesületi összes számadások lezárásának idejét, — tekintettel arra, hogy az évi számadások és a költségvetés a közgyűlési meghívón megjelenhetők legyenek — december hó 31.-ikére tette, illetőleg e változtatás elfogadását a közgyűlésnek javasolta.

A gyűlés további munkája a közgyűlés előkészítésére irányult.

Függő kérdések. Jelentem a t. közgyűlésnek, hogy mindazok a kérdések, amelyeket a múlt évi közgyűlés függőben hagyott s elintézésüket a békés időre halasztotta, még ma is elintézetlenek. E kérdések a következők: A Hövényes Antal-féle indítványok, az

ifjúsági körök és cserkészcsapatok szervezésének kérdése és a Cházár András-utca ügye.

Anyagi ügyeink. Anyagi ügyeink intézését egy u. n. intéző-bizottságra ruháztuk. Az intéző-bizottság a legsürgősebb természetű anyagi kérdések megjavítása érdekében munkálkodott is, amennyiben e tárgyban memorandumot nyújtott be Ö-Excellentiájához.

Taglétszámunk. Az egyesület tagjainak számát illetőleg a következőket jelenthetem:

a) a dísztagok száma: 2; b) az örökös tiszteletbeli tagok száma: 2; c) a pártoló tagok száma: 4; d) a rendes tagok száma: 165.

A siketnéma-oktatásügy terén működő kartársaink közül mindössze csak 2-en nem tagjai egyesületünknek, holott a két testvéregazatokon működő kartársaink közül is többben benne vannak egyesületünkben. Itt emlékezem meg egyik tagtársunk fájdalmas elvesztéséről. Veress Lajos kartársunkat, aki a háború eleje óta teljesített katonai szolgálatot, a kérlelhetetlen sors tragikus módon ragadta ki az élők sorából. Legyen pihenése csendes! Emlékét többi hősi halottainkkal együtt, kegyelettel fogjuk megőrizni.

Katonáink, hadifoglyaink. Mielőtt jelentésemet bevégezném, szent kötelességemnek tartom, hogy legalább a megemlékezés fényét árásszam mindazokra a kedves kartársainkra, akik legfontosabb hazafias kötelességeik teljesítése miatt mindezideig nem lehetnek még közöttünk. Segítsé őket haza mentül előbb a jóságos Isten úgy a frontokról, mint a szomorú rabságból s akik kezéről lehullott immár a rablánc, gyógyítsa meggyötört lelküket a kartársi és a családi szeretet melegében az itthonlevésnek boldogító tudata.

Ama óhajtam és a jóságos Istenbe vetett ama erős bizodal-mam kifejezése mellett kérem jelentésem szíves tudomásul vételét, hogy amiként a Gondviselés e nagy világfelfordulásban diadalhoz engedte jutni édes hazánk igazságos szent ügyét, azonképen minket is meg fog segíteni oktatásügyünk előbbrevitelét célzó nemes munkánkban.

Szerkesztői jelentés.

A STOE. XVI. közgyűlésére (1918. május 10.) írta **Kegler Ferenc**, az egyesület hivatalos lapjának a szerkesztője.

Tisztelt Közgyűlés! XV. közgyűlésünk (1917. IX. 23.) óta a Magyar Siketnéma-Oktatás *kétszer* jelent meg:

az 1917. évi 10—12. sz. nov. 25.-én és

az 1918. évi 1—3. sz. (66 oldal) a folyó évi márc. 24.-én tartott választmányi gyűlésre.

A lap *terjedelme* 1917-ben 12 és fél ív; ezen felül mellékelve volt az 1—3. számhoz az 1916. évi szaktanácsi jelentés (1 ív). Itt említem meg, hogy egyesületünk költségén jelent meg a „*A tanárképzés reformja*” című *Zemkó Péter*-féle értekezés (22 oldal), borítékkal (V. ö. MSO. 1917. 130. és 1918. 2. lap); továbbá különle-

nyomatként — magánköltészen — dr. Bihari Károlynak „*Siketnéma-nevelésügyünk viszonya a gyógypedagógiához*“ című értekezése. V. ö. 1917: 145—174. old.

A már több ízben említett *de l'Epée* művek (fordította Szabó Imre) kiadására mindez ideig nem került sor. Ez ügyet most már Ügyrendünk értelmében (45. §. b.) — MSO. 1917: 185. old. — könyvkiadó vállalatunk figyelmébe ajánlom.

A *legidősebb kérdések* — a képző reformja és a szaktanács újjászervezése — töltötték ki a lap terjedelmének legnagyobb részét. —

A *lap nyomdája* Fritz Ármin kezéből a Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai részvény-társaság tulajdonába került. A legutóbbi szám már ezzel a cégjelzéssel készült. — A *nyomási költség* ívenként már 200 K. (Esetleges újabb emelést elkerülendő, szó lehetne a példányszámok leszállításáról.) Ez a nagy áremelkedés indította egyesületünk válaszmányát arra, hogy a lap előfizetési árát 1918. jan. 1.-étől számítottan a tagoknak 15, másoknak 24 koronában állapítsa meg az eddigi 7, illetőleg 12 koronával szemben. (V. ö. 1918. 1. sz. 1. old.)

Igen nagy mérvű hivatali és társadalmi stb. elfoglaltságom kényszerített ez év elején, hogy a válaszmánytól segítséget kérjek. Kérésem nem teljesült. A legutóbbi szám szerkesztésében — önkéntes ajánlkozással — segítségemre volt Bárczi Gusztáv tagtársam, akinek szíves készségéért ezúttal mondok köszönetet.

A kiadóhivatali munkát az elmúlt időszakban is Simon József tagtársunk végzé.

A MSO. jár 164 előfizetőnek, 4 pártoló tagnak, 21 cserepéldányként, 25 lapoknak, könyvtáraknak.

Végül köszönöm mukatársaim eddigi fáradozását s kérem őket, hogy támogatásukat a jövőben se vonják meg lapunktól, amely ez évben már a XX. évét éli s amely — ha a mostani nagy idők viharát kiállotta, kiállja — nélkülözhetetlen tényezője ügyünk fejlesztésének s karunk érdekei védelmezésének.

Jelentésem tudomásul vételét kérve, Isten áldását óhajtom a magyar siketnéma-oktatásügyre s annak minden egyes munkására!

Körmöcbánya, 1918. május hó 18.-án.

Egyesületünk küldöttsége a miniszteriumban.

A siketnéma-intézeti tanárképzés óhajtott szervezetének 1918 május 19.-diki közgyűlésünkön megállapított szövegét az indokoló és kiegészítő emlékirattal együtt Borbély Sándor egyesületi-, Klis Lajos tiszteletbeli elnök és Záborszky Árpád egyesületi titkár július hó 20.-án adták át Neményi Imre államtitkár úr Öméltóságának, 23.-án pedig Neterda Modeszt min. tanácsos úr Öméltóságának, ügyosztályunk vezetőjének, akinek ezenfelül a szaktanács újjászervezésére vonatkozó emlékiratunkat is átnyújtották.

A küldöttséget vezető egyesületi elnök megközelítőleg ezt a beszédet mondotta az államtitkár úrnak:

A Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének megbízásából és képviseletében jelentünk meg Méltóságod előtt, hogy a magyar siketnéma-oktatásnak eredményesebbé tétele érdekében a siketnéma tanárképzésnek újjászervezését kérjük, illetőleg hogy erre vonatkozólag egy konkrét javaslatot terjesszünk a nagyméltóságú kormány elé. Mi ezt a munkát a siketnémák iránt érzett szeretetszolgálatunkkal és a munkakörünkbe vágó szakvéleményezésünkkel támogatásunkkal alkottuk meg; a Méltóságodba vetett erős bizodalomunk reményével pedig kérjük bölcs intézkedését, hogy a magyar siketnéma-nevelésügy fejlődésének alapját megvethessük.

Mert nyilvánvalóak a mi tanárképzésünk hiányai és bajai.

Érezzük, hogy lelkünk nemes hevületét tudnók belevinni az ügy fejlesztésébe, ha egy tőlünk nem függő akadályozó ok: a képzőnk mai, ú. n. gyógypaedagógiai szervezete nem állná útunkat. Mert úgy van ma képzésünk ügye, hogy tulajdonképen egy évi képzési idő alatt egyszerre három oktatási ágra is kellvén készülnünk, egyre se képezhetjük ki magunkat teljesen. Ha igaz az, hogy nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni, még nyilvánvalóbb, hogy annál kevésbé lehet egyszerre háromnak szolgálni. Eo omnibus aliquid, e toto nihil.

A siketnéma-oktatásnak valójában semmi köze, semmi kapcsolata nincs, sem a vakok, sem a gyengeeszüék tanításához. Ami külső kapcsolat a mi országunkban ezidőszert van, azt is csak az adminisztráció hozta létre a szakbeliségek kárára. Tudtunkkal nincs a világnak egy állama sem, ahol a siketnémák oktatásügye a vakok vagy szellemileg fogyatékosok ügyével egybekötve igazgattatnék s kényszerítettnek a fejlődésre. Az a tény, hogy a siketnéma és a vak is érzékszervi hiányosságban, — a szellemileg korlátoltak pedig észbeli fogyatkozásban szenvedő lények, csak az első tekintetre és csak a laikus ítélőnek lehet jogcím az egyesítésre, az egy közigazgatási kalap alá vonásra; de jobban meggondolva a dolgot épen ez a különböző szempontú érzékszervi hiányosság: a sükettség és vakosság, és a harmadiknál a szellemi gyöngeség megléte az a szembeeszköz jelenség, mely sokkal élesebb elkülönítést kíván közöttük, mint amilyen különbség bármely más két iskolatagozat között van, vagy lehet.

Ha a siketet nem lehet a vakkal vagy szellemileg fogyatékosokkal együtt egyazon tanítási eszközökkel és egyenlő módon tanítani, — amint igaz, — hogyan lehessen azt logikusan elképzelni, hogy e tanítandó alanyok tanárait egységes képzéssel kell képezni a szak tudás fokáig?

Tanárképzésünk újjászervezését magában foglaló ez emlékiratunk épen azt az eszmét domborítja ki, hogy a százados siketnéma-oktatásügyünk szabadíttassék ki az ú. n. gyógypaedagógiai béklyóiból, adassék vissza eredeti önálló fejlődésének s engedessék meg a mód, hogy saját porától csiszolódjék az. Az a kérésünk, hogy ne legyünk arra kényszerítve, hogy legkövetlenebb ügyünk félre-

tételével hozzánk nem tartozó tanítási ágazat fejlesztésére fordítsuk időnket, energiánkat, mikor oly igen sok elmaradt tennivalónk van a magunk számára magunknak is.

Kérjük tehát a mi ügyünknek elválasztását a gyógypaedagógiától és képzőnk számára a megjelölt studiumok szerinti 3 éves képzést.

Úgy az államtitkár úr, mint a miniszteri tanácsos úr meleg érdeklődést tanusítottak kéréseink iránt s válaszukban kifejezték, hogy emlékiratunkat komoly mérlegelés és beható tanulmányozás tárgyává teszik annyival is inkább, mert általa oktatásügyünket akarjuk előbbre vinni és tökéletesíteni. Az államtitkár úr Öméltósága a kéréssel kapcsolatban a küldöttségtől különösképen az iránt érdeklődött, hogy a külföldön egyesítve történik-e a fogyatékos érzékűek tanárainak képzése. A küldöttségnek az a válasza, hogy „a siketnéma-intézeti tanárképzés s így az egész oktatásügy Magyarországon kívül a világ egy államában sincs egyesítve, sőt semmiféle viszonyban sincs a gyógypedagógiával” — Öméltóságát látszólag gondolkodóba ejtette.

Nyugtázás

az 1917. évi szept. hó 23.-án tartott közgyűlés óta beérkezett pénzekről. Herczka G. 5.—, Simonyi Sz. 20.—, Rózsa E. 12.—, Kanizsai D. 20.—, Salgó E. 10.—, Szekeresné N. B. 10.—, Vollmann J. 9.50, Szekeresné N. B. 10.—, Salgó E. 10.—, Herczka G. 10.—, Bárczi G. 6.—, Bihari K. dr. 6.—, Derbész B. 5.—, Istenes K. 6.—, Klis L. 6.—, Lázár P. 12.—, Michels F. 6.—, Pető F. 6.—, Simon J. 6.—, Váradi Zs. 10.—, Zemkó P. 6.—, Borbély S. 4.—, Együd L. 12.—, Schaeffer M. 4.—, Kondra M. 4.—, Vas I. 4.—, Mayer A. 6.—, Szotfrid J. 4.—, Válek J. 4.—, Vatter F. 4.—, Vissi J. 4.—, Wolkóber J. 4.—, Záborszky Á. 4.—, Szép J. 4.—, Györgyfy A. 4.—, Zsembery J. 4.—, Gogola A. 4.—, Krupa P. 4.—, Siketn. intézet Arad 1917-re 12.—, Siketn. intézet Keeskemét 1917-re 12.—, Fodor I. 13.—, Gönczi Gy. 9.—, Jónás J. 7.—, Kozma S. 5.—, Lett J. 6.—, Nemere Gy. 24.—, Németh L. 5.—, Supka K. 5.—, Szobolovszky I. 2.—, Kunsch F. 2.—, Molnár A. 4.—, Sz. Szabó L. 2.—, Kovács Z. 4.—, Nagy P. 5.—, Paull I. 8.—, Tar J. 10.—, Dávid M. 1.—, Ürmösi J. 5.—, Z. Kis J. 5.—, Nagy L. 5.—, Kobán J. 5.—, Dankó I. 60.—, Erdélyi J. 55.—, Magyar L. 21.50, Mlinkó I. 12.—, Sturm J. 48.—, Szabó G. 48.—, Varsányi F. 48.—, Szabó L. 2.—, Molnár A. 2.—, Kunsch F. 2.—, Szobolovszky I. 2.—, Hribik A. 12.—, Kegler F. 5.—, Kovács Z. 6.—, Molnár A. 3.—, Pongrácz M. 14.—, Szobolovszky I. 10.—, Szász J. 23.—, Hribikné

5.—, Kunsch F. 10.—, Csák S. 14.—, Hobler R. 15.—, Kún E. 19.—, Maár J. 12.—, Takács Gy. 20.—, Völker J. 24.—, Vass J. 22.—, Küttel E. 5.—, László G. 4.—, Schügerl Gy. 5.—, Ábrahám J. 6.—, Gábor L. 6.—, Gyovay D. J. 6.—, Kákonyi S. 6.—, Klug P. 6.—, Mayer D. 6.—, Milassin Gy. 6.—, Nécsey J. 6.—, Plichta B. 6.—, Schnitzl G. 6.—, Szabados Ö. 6.—, Láng I. 6.—, Körmöczbányai intézet 12.—, Izr. siketnémák orsz. int. Bp. 12.—, Snk. int. Kaposvár 12.—, Vakok int. Budapest 12.—, Gáspár Á. 12.—, Molnár B. 12.—, Révész K. 12.—, Schulmann A. 12.—, Tamás I. 12.—, Tóth Á. 12.—, Zsembai F. 12.—, Gresz J. 12.—, Seregély S. 24.—, Farkas E. 10.—, Siketnéma int. Ungvár 12.—, Siketnéma int. Debreczen 12.—, Siketnéma int. Szeged 12.—, Siketnéma int. Temesvár 12.—, Gyógypaed. int. Borosjenő 12.—, Hrivnák L. 40.—, Ifj. vakok int. Szeged 12.—, Siketn. int. Eger 12.—, Zádor E. 24.—, Klampfer F. 32.50, Balázs G. 32.—, Török S. 59.50, Németh L. 6.—, Gönczi Gy. 6.—, Nemere Gy. 6.—, Lett J. 6.—, Eötvös L. 6.—, Sapka K. 6.—, Fodor I. 6.—, Jónás J. 6.—, Kozma S. 6.—, Fizáry B. 63.—, Fizáryné I5.—, Joó S. 20.—, Molnár A. 3.—, Szobolovszky I. 25.—, Kunsch F. 27.—, Petrogalli S. 12.—, Szakál B. 12.—, Ehling J. 12.—, Varga R. 10.—, Rédiger K. 24.—, Klinda K. 12.—, Hajdu L. 24.—, Schnellbach F. 12.—, Medgyesy J. 50.—, Borbély S. 2.—, Együd L. 3.—, Gerstner Ö. 2.—, Gogola A. 2.—, Györgyfy Á. 2.—, Kondra M. 2.—, Krupa P. 12.—, Liszál V. 2.—, Mayer A. 2.—, Mayerne 1.—, Schäffer M. 2.—, Szép J. 2.—, Szotfrid J. 2.—, Vas I. 2.—, Vatter F. 12.—, Válek J. 2.—, Vissi J. 2.—, Wolkóber J. 2.—, Záborszky Á. 2.—, Zsembery J. 2.—, Jávor Gy. 40.—, Zsutty B. 27.50, Éltes M. 12.—, Áll. gyógypaed. nevelő int. 12.—, Siketnéma Sportclub 12.—, Schreiner M. 36.—, Palatinus N. K. 12.—, Siketnéma int. Sopron 12.—, Bründl Ö. 6.—, Puha L. 2.—, Istenes K. 20.—, Simon J. 20.—, Várad Zs. 20.—, Scholtz L. 6.—, Piroška K. 24.—, Juhász Z. 5.—, Varga B. 10.—, Solymos S. 3.—, Miskey K. 5.—, Varga B. 5.—, Juhász Z. 10.—, Solymos S. 17.—, Ideges gyermekek állami intézete Bpest 12.—, Vakok intézete Eperjes 12.—, Klis L. 10.—, Bárczi G. 10.—, Bihari K. dr. 20.—, Bründl Ö. 10.—, Derbész B. 10.—, Derbészne 5.—, Lázár P. 10.—, Zemkó P. 10.—, Pető F. 10.—, Michels F. 10.—, Puha L. 10.—, Szabady G. 5.—, Hochrein L. 10.— K.

(Folytatjuk.)

Vatter Ferenc, egyesületi pénztárnok.

Intéző-bizottságunk küldöttsége a vk. miniszt. urnái

A státusunk anyagi ügyeit képviselő intéző-bizottság — Borbély Sándor elnöklete alatt — június hó 12.-én tartotta legutóbbi gyűlését.

Az elnöki megnyitó után Istenes Károly titkár legelsőbben is arról tett jelentést, hogy az elnökség végrehajtotta mindazokat a határozatokat, amelyeknek végrehajtásával az elnökség bízott meg. Jelentésének megtétele után vázolta azokat a mozgalmakat,

amelyek fizetésrendezési ügyekben más tanügyi statusok részéről már vagy megindultak vagy pedig már akkor megindulóban voltak. Ennek kapcsán arra mutatott rá a titkár, hogy a mi státusunknak is igen sok jogos és méltányos kívánalma gyülemllett már össze a háború folyamán, éppen azért azt javasolta, hogy e kérelmek foglaltassanak egybe s memorandum alakjában terjesztessenek új miniszterünk elé annak különös kidomborításával, hogy a mi anyagi helyzetünk is mennyire tarthatatlan s mily halaszthatatlan annak rendezése. E kérdésnek általános ismertetése után a részletkérdésekre is kiterjeszkedvén, tíz pontba foglaltan előterjesztette azokat a kérelmeket és kívánságokat, amelyeket az elnökség ajánlott volt e tárgyban elfogadásra. Az előterjesztett javaslatokat lényegtelen módosításokkal elfogadva úgy határozott az intéző-bizottság, hogy azokat memorandumba foglaltan egy nagyobb küldöttség vigye Ő-Excellenciája elé. A tárgyalás során felvetődött az a gondolat is, hogy fizetésrendezésünk ügyében kongresszus hívassék egybe. Az elnökség megokolt indokaira való tekintettel, ez a gondolat eljuttatott egyrészt azért, mert az intéző-bizottság ez ügyben olyan mandátummal rendelkezik, hogy e kérdésben teljes súllyal léphet fel, másrészt pedig számolt az intéző-bizottság azzal a nagyon fontos körülménnyel is, hogy a kongresszuson való részvétel anyagilag felettte igénybe vette volna az amúgy is nehéz viszonyok között élő kartársakat.

Memorandumunkat — terjedelmességére való tekintettel — helyszűke miatt nem közölhetjük; lényegét a következőkben ismertetjük:

Kértük

1. *A státusunkban üresen álló állások sürgős betöltését;*
2. *a már létszámfölé helyezhető kartársainknak létszámfölé való helyezését s állásaik sürgős betöltését;*
3. *a XI. és X. fizetési osztály megszüntetését;*
4. *a VII. fizetési osztály megnyitását;*
5. *státusunk mindenkori létszámának évenkénti megharmadolását a IX., VIII. és VII. fizetési osztályokban;*
6. *képzőnk igazgatója és tanárai részére a VI. fizetési osztály megnyitását;*
7. *az igazgatói tiszteletdíjnak 1500 koronára való felemelését, illetve a hosszabb szolgálattal bíró igazgatók részére a VI. fizetési osztály megnyitását;*
8. *képesített kézimunka-tanítónőink előléptetését a VIII. fizetési osztályig;*
9. *az óratbbletek díjának 100%-os felemelését; s végül*
10. *a harc téren küzdő, vagy egyéb katonai szolgálatot teljesítő azon kartársainknak megfelelő kinevezését, akik alap-, vagy szakvizsgával már rendelkeznek.*

Az itt ismertetett kérelmeket tartalmazó memorandumot júl. hó 5.-én nyújtotta át intéző-bizottságunk küldöttsége miniszterünk Ő Nagyméltóságának, aki a küldöttséget vezető elnök tömör s meggyőző beszédére a következőkép válaszolt:

Teljes tudatában van annak a fontos munkának, amelyet a gyógypedagógiai tanárok végeznek s megérti azt a kívánságot, hogy anyagi függetlenségük, önállóságuk biztosíttassék. A gyógypedagógiai oktatásügy fontosságáról már első minisztersége alatt alkalma volt meggyőződést szerezni, s amint a szónok is helyesen kiemelte, már akkor is gondja volt arra, hogy ez a munka értékeltsék, megbecsültsék. Nagyon meggyőzőeknek találja mindazokat az érveket, amiket a küldöttség szónoka felhozott. Igéri, hogy a benyújtott memorandumot maga fogja pontról-pontra áttanulmányozni s a kívánságok teljesítésénél figyelemmel lesz a gyógypedagógiai státusnak — fontos munkájához mérten — a többi tanügyi ágazatokkal való viszonyba hozatalára is. A helyzetet teljesen átérezve, mint első minisztersége alatt, most is azon lesz, hogy a tanárság lelki nyugalmit anyagi igényeik kielégítésével visszaadja. A megjelentek bizalmát és türelmét kéri, mert az ügy előkészítése időt vesz igénybe, azonban sokáig nem késik.

A küldöttség megnyugvással vette tudomásul a miniszter úr válaszát.

Mint szorosán idetartozót, itt említjük meg azt is, hogy intéző-bizottságunk elnöksége ügyosztályunk főnökénél is járt ez ügyben. Neki is átnyújtott memorandumunk, s ő is hasonlóképen a legteljesebb jóindulattal biztositotta az elnökséget s egyben megígérte, hogy kérelmeinket a maga részéről is támogatni fogja az arra illetékes helyen s a kérelmek teljesíthetése érdekében minden lehetőt el fog követni.

Válaszom a „Magyar Gyógypedagógia“ Anonymusának.

A „Magyar Gyógypedagógia“ 1918. április—június hó 4—6. számában „A gyógypedagógiai képző problémái“ címe alatt megjelent közleményre akarok pár szóval válaszolni.

A magam részéről őszinte örömmel üdvözlöm a kritikát, mert a nyílt, őszinte vita tere az, ahol az eszmék tisztulnak, ahol a gondolatok érlelődnek. Sietve ragadom meg tehát az alkalmat s a vita fonalát fölveszem.

A nevezett cikk ködbeburkolt szerzője „a papir-inség tiszteletben tartásával“ úgy tárta ki lelkének kapuit, hogy a néző be ne pillanthasson annak mélyébe. Csodálatosképpen azonban a „papir-inség tiszteletben tartása“ nélkül igyekezett olyan dolgokat állítani, amely állítások tarthatatlanságát a gyakorlat már régen megcáfolta. Meg fogja engedni a tisztelt szerző, hogy cikkének azon szakaszaival, melyek tisztán egyéni, spontán megnyilatkozások és a tárgyat nem érintik, nem fogok foglalkozni. Kevés a papir!

„Időszerűvé tette a képző reformügyét az, hogy a képző tanári testülete hozzáfogott annak a tervezetnek tárgyalásához, amelyet Herodek Károly tanár, a tanári testület megbízásából elkészített.

Ez lehet az oka, hogy a siketnéma intézeteknél működő kartársak egész évi egyesületi tevékenységüket, talán a szükségesnél is nagyobb buzgósággal s a papiros hiányra való figyelem nélkül, csaknem kizárólag a reform ügyének szenteltek.)*

Amint a M. Gy.-pedagógia névtelen szerzője is elismeri, a képző reformja időszerű, mégis megbotránkozik azon, hogy a „siketnémánál működő kartársak” milyen sokat foglalkoznak a kérdéssel. Én — ki szintén a siketnémánál működő kartársak körébe tartozom és aki szintén meglehetősen papirmennyiséget fogyasztottam el e kérdésben — igazán hálás vagyok a cikkzőnek e történelmi megállapításért. Ez a pár sor a „siketnémánál működő kartársakat” a jövőért a jövőben teljesen igazolni fogja. Ők tudják és ők megtették a kötelességüket.

A „siketnémánál működő kartársakat” nem fogja a történelem megbélyegezhetni azzal, hogy amikor ügyük legnagyobb, legfontosabb kérdése napirenden volt, akkor ölbe tett kézzel lesték a sült galambot.

Kérdem azonban a t. cikkzőt, kit tart ő jogosnak, hogy pl. a jelenlegi egyesített képző reform gondolatával foglalkozzék?

Nemde — a „Gyógypedagógiai nevelőintézet” és a „Borosjenői gyógypedagógiai nevelő és fogl. intézet” átlag 2—3 évenként kap a közös képzőről egy „gyógypedagógiai tanárt”. A vakok intézetei hasonlóképen. A siketnémák intézetei azonban évente 11, esetleg 12 fiatal, — hogy is írja a t. cikkíró? — „siketnéma tanítónak” adnak helyet, tehát nekünk átlag huszonnétszer kell annyit foglalkoznunk a képző ügyével, mint amennyit kell pl. a „Gyógypedagógiai intézetekben”, vagy a vakok intézeteiben működő kollégáknak. Mivel pedig az ő részükről a képzőt illetően az a bizonyítás nélküli állítás nyilvánul meg, hogy így, amint van, nagyon jól van, a siketnémák intézeteiben működők pedig bizonyítják, hogy így, amint van, nem jól van, talán mégis egészen jogosult lesz az a sok papirfogyasztás és gyűlésezés a siketnémánál működők részéről, akik oktatásügyük terén rendszerváltozást kérnek és akik igen jól tudják, hogy e rendszerváltozás mily nehézségekbe ütközik, akik tisztában vannak azzal, hogy e rendszerváltozás csak úgy lehetséges, ha kellő és tudományos, a külföldön is elfogadott érvek özőne által támogatják kérésüket. T. cikkző, a siketnémánál működő kartársak mozgalma nem anarchisztikus mozgalom; ők csak a felelősséget akarják a vállalkról elhárítani.

Olvasta, t. cikkzőm, azt a legutóbbi gyilkosságot, amit egy ifjú siketnéma követett el? Mit gondol kedves cikkzőm, ha békeidőben történt volna ilyesmi, vagy történni fog ilyesmi, kit fognak kérdőre vonni? Talán a vakok vagy a gyógypedagógiai intézetek tanárait? Akkor alighanem meg fogják találni a „siketnémák tanítóit” (a legújabb gyógypedagógiai nomenclatura szerint). No, mi azt akarjuk, hogy ne kelljen akkor majd a felelősséget a gyógypedagógiai tanárookra hárítanunk. A siketnéma intézetek tanárai — aggo-

*) Vö. Dr. Bihari K.: A siketnéma intézeti tanárképzés irodalma. MSO. 1918. 60. 1. A szerk.

dalommal bár, de kötelességtudással fogják tudomásul venni azt is, ha jelenlegi mozgalmuk eredménytelen marad. Tovább fognak „*kínlódni*“, — amint igen helyesen írta cikkezöm — és tovább fognak *dolgozni*, mert ők nem anarchisták, ők becsületes munkásai a magyar hazának. Aki pedig nincs velük egy nézetben, az ne áruljon zsákban macskát, ne vádolja meg ezt a küzdelmesen dolgozó kart „separatikus“ és „anarchikus“ törekvésekkel, hanem álljon ki a porondra és érvei meggyőző erejével bizonyítson a saját igaza mellett. Hogy a nézeteltérésünk áthidalhatatlan jellegű kezd lenni, azt én a t. cikkem tollából tudtam meg, ki a képző tanári testületére hivatkozva pattantotta ki ezt a tényt és okait a következőkben látja.

„*Nyiltan rá kell mutatnunk azokra a személyi motivumokra, amelyek a háttérben lappanganak, őszinte kifejezést nem igen nyernek, de eltitkoltan annál nagyobb hévvel fűtik a reformatori ambíciókat.*“

Siketnéma-intézeti kartársainknak is egyik igen erős sarkalója ez a szempont a képző reform kérdésénél.“

A személyi motivumok terén, amint az idézet mutatja, a M. Gy. Anonymusa igen őszinte akart lenni. Én pedig — megvallva igazán — nem tudtam még a sorok közül sem kihámozni, hogy melyek azok a „személyi motivumok“, amelyek pl. az én reformatori ambíciómat oly „*nagy hévvel fűtik*“. Én a „tanítót“ mindig becsülöm annyira, mint a „tanárt“ és mind a kettőt csak annyira, amennyire intelligenciája érdemli.

Ha az intelligenciám — és a fizetésem a tanári címmel javitanak, azzal sem én, sem az ügy nem nyert semmit. Mert hiába mondatom én magamat tanárnak és hiába akarok én tanárnak látszani, ha a lelkemben nem érzem ennek jogosultságát. Ellenben, ha a képzőn engem igazán megtanítanak siketnémat tanítani, akkor ebben a mesterségben tőkéletes szakember, esetleg szaktanár is lehetek, mindenesetre azonban elérem azt, hogy az iskolai munkámat könnyebben, tőkéletesebben fogom elvégezni, a lelkem karaktert fog nyerni, fogok *merni* és nem leszek olyan, mint most vagyok: tétovázó bábú. Sőt marad még energiám más munkára és apró pénzre válthatom fel megmaradt energiámat. Megvallom, ezek az én ambícióim. Ma már túl vagyunk a címkórságon. Ma a pénz, az okosság, az ügyesség a fő, kedves cikkezöm; ezek után jön a többi, ami a korhadt világban ezek előtt járt.

Ami aztán tisztán a személyi motivumokat illeti, hát, kedves Anonymusom, emlékezel-e arra a cikkre, amely Istenes Károly — a M. Gyp. szerk. biz. tagjának — tollából jelent meg a Seminariomot illetőleg? Miért nem haragudtál meg Istenesre? Miért haragszol azonban Borbélyra? Talán mert Borbélyt a sors elnökünké tette, azért nézed őt „főbűnösnek“??

„*Bárzsi igen ügyesen kimutatta azt, hogy mennyire nincs szüksége a siketnémák oktatójának egyetemi tudományos képzettségre.*“ Hol mondtam ezt?

*) MSO. 1917. 103. l.

Azonban hálámat rovom le a tisztelt cikkezőnek, amiért oly elismeréssel igyekszik azon állításomat bizonyítani, hogy az én „reformátori ambícióimat” nem a cím, a tanár vagy a tanító hajtja, hanem igenis hajtja a *szükségérzet*. Az én reformátori ambíciómat hajtja az, hogy én tudnék tenni többet, szebbet, nemesebbet, ha szak tudásom lenne hozzá, érzem, hogy ha intenzívebben, szakszerűbben tanultam volna megismerni a siketnémák tanítását, akkor most nem kísérleteznék a nyelvvalakokkal, — hogy is mondja, kedves cikkezőm: „Hány éves vagy? Hogy hívnak? Mi az apád? Mit ettél reggel?” stb.-ket a képzőn ha megtanultam volna a siketnémáknak tanítani, akkor nem kellene ezzel öt-hat éven át kísérleteznem, hogy végre tudjam őket tanítani is. Sőt ha megtanultam volna a képzőn, hogy kell a siketnéma spontán megnyilatkozását tökéletesíteni, akkor talán a M. Gyp. cikkírója is megértette volna azt a bizonyos siketnémát, akit szerencséje volt megfigyelni száználmas vergődésében. Ezek a száználmas vergődések a mi rúgóink. Mi látjuk, mi érezzük, hogy itt kell, itt lehet segíteni. Mi nem tagadunk el semmit, sőt hálásak vagyunk azért, ha valaki rámutat oktatási ágazatunk hiányaira. Ezeket a hiányokat tömjék be. A lehetőséget mi, a gyakorlat emberei, megmutattuk. Őszintén sajnálom, hogy a szerző a siketnémaoktatásnak általa oly szellemesen megállapított hiányait a következő idézetével hirtelen agyonüti:

„Ha elfogulatlanok vagyunk, meg kell állapítanunk, hogy a siketnémák, vakok és szellemileg fogyatékosok ügye általánosságban intenzitásában, eredményeiben, egyaránt fokozatosan fejlődik, visszafejlődés sehol nincs.”

Ami az egyes oktatási ágakon való haladást illeti, én ezt a haladást igen egyszerűen úgy intézhetném el, mint ahogy a t. szerző elintézte — a többek között — dr. Bihari Károly cikkét: „Megnyugtathatom a cikkíró, haladást a siketnémák oktatása nem mutat.” Én azonban megvallom, nem érzem magam korántsem oly szaktudósnak, hogy embertársaim komoly munkálkodásait pipaszó mellett, ebédutáni gondolataimmal elintézzem. Azt hiszem, elég bizonyíték lenne a következő idézet is a t. cikkíró tollából:

„Elöttem ez a sok szép képző reform tervezet úgy tűnik fel, mint egy gyönyörű üres keret, amelyből hiányzik a festmény, a tartalom. Nagyon igazat adok Kirschenheuter Ferencnek, aki a M. Gyp. VI. évfolyamának 133. lapján azt fejtegeti, hogy a gyógy-pedagógiai képző reformját meg kellene előznie egy kiadós, értékes, sekondalú magyar gyógy-pedagógiai tudományos irodalomnak, amely aztán a képzés anyagát szolgáltatná. Ebben bizony a siketnéma-oktatás éppen oly szegény, mint a másik két ágazat.”

A magam részéről igazán nem tartom valami csodálatos haladásnak azt, amikor 17—20 évi létezés után ilyesmit állapítanak meg egy statusról.

A siketnémák tudományos irodalma az egyesítésig csak ment valahogy; azóta halott. Nem igaz? Nem tudom, hogyan képzelem el a t. cikkíró a „tudományos irodalmat?” Mert ha úgy képzelem el, ahogy én azt tudom, akkor bámulom csodákozását a gyógy-pedagó-

giai és a siketnéma-intézeti szakirodalom hiányosságán! El tudja azt képzelni a t. cikkíró, hogy az elemi tanítóképzőből hozott ismeretek alapján lehessen ilyen tudományos, komoly szakirodalmat teremteni? Vagy talán azt gondolja, hogy a mai egy év egyesített rendszere alapján lehet ezt megcsinálni? Hátha ilyen merész a fantáziája, miért nem bizonyítja tettekkel? Nem ismerem a b. személyét, de magyar tudományos szakmunkát sem ismerek. Hiszen valószínűleg a t. cikkíró ambíciója sem merül ki a jelen cikkéhez hasonló történelmi művek szerkesztésében . . . Vagy azt gondolja talán, hogy hosszú tapasztalat alapján lehet ilyen tudományos szakmunkákat írni? Nem tudom, mennyire biztos a cikkíró jelenlegi helyén, de honnan tudja, ha neki meg van az egyesített képző diplomája, hogy nem lesz személyére holnap, vagy azután a siketnémák intézeteiben szükség? Vajjon akkor melyik irányban írna szakmunkát?? Igaz, volt rá eset, hogy akadtak, akik siketnémák oktatására voltak képesítve, a képezhető hülyéknél tanítottak és a vakokról írtak, de ezekről a „tud. szakmunkákról“ a t. cikkíró idézete már is megadta a kritikát. De talán a t. cikkíró nem úgy értette, hogy haladunk. Elővettem a „képezhető hülyék, gyengeelméjűek stb.“ értesítőjét és abból látom a következőket:

1898—99. tanévben az a változás történt a fenti intézetben, hogy a „tanítótestület két okleveles népiskolai tanítóval szaporodott“, ellenben az 1904—5. tanévben egy II. éves tanfolyamhallgató neveztetett ki a „gyengeelméjűek budapesti m. kir. orsz. intézetéhez“ Ez így igen érdemleges haladásnak látszik. Azonban csak látszik, mert míg 1898—99-ben a két népiskolai tanítónak tisztán a szakoktatási ág köréből Berinza János és dr. Décsi Károly heti 4 órában tartottak előadásokat s a két hallgató kerek egy tanéven át gyakorlatilag foglalkozott szakmájával és ez egy esztendőből egy percet sem rabolt el 2 idegen szakma, addig a közös képzőn nevelt II. éves gyógypedagógiai hallgató egy éven át összesen heti 2 órában hallott és halljövendőbeli munkatereéről — ha ugyan munkatere lesz — és évi 3 órát foglalkozik jövendőbeli tanítványival. Sőt nem is tudja, szüksége lesz-e valamikor ezen ismereteire.

Nézzük a siketnémáknál a haladást! Ott az történt, hogy amíg eredetileg tisztán a siketnémák oktatására vonatkozó tudnivalókkal a „tanárjelöltek“ két éven át foglalkoztak és e két éven át semmiféle gyógypedagógiai tudományokat nem műveltek, addig a „Gyógyped. tanítóképző“ hallgatóinak egy éven át kell a siketnémák, képezhető hülyék, gyengeelméjűek, vakok, beszédhibákban szenvedők oktatási módjait stb. elsajátítaniok. Ez is lehet haladás olyanok szemében, akik az ügyet távolról nézik, próbálják meg azonban, jöjjenek velünk dolgozni és azután vágják a fejünkhöz a „szeparasztikus törekvések büvkörét“. Hiszen nekem is ambicióm lenne az, hogy egy szakmunkát írjak szakoktatásomról.

Azt hiszi a t. cikkíró, hogy tudok? Nem tudok. Nincs hozzá szaktudásom és — fent már — bebizonyítottam, hogy a t. cikkíró sem tökéletes a szakmájában. Ezt azonban még jobban is kívánom bizonyítani. Nevezetesen ezt írja rólam:

„*Lecsúszik fejtegetéseiben a tárgyilagosság és hozzáértés színvonaláról ott, ahol a szellemileg fogyatékosok oktatásáról szól. Nagy botlásaiért mentsége talán csak az lehet, hogy szellemileg fogyatékosok iskolájában még nem tanított. Már az maga képtelenség, hogy állandóan „hülyék“ oktatásáról beszél. A hülyék nem taníthatók. A tanítható szellemileg fogyatékosokat a gyengetehetségű vagy gyengeelméjű szakszerű megjelölések helyett „hülyé“ elnevezéssel ma már csak a tanulatlan, műveletlen ember illetheti; s így gyógy-pedagógiai oklevéllel rendelkező szakembertől joggal elvárható, hogy különösen írásaiban a szakemberhez illő finomabb megkülönböztetést tegyen.*“

Ha a t. cikkíró tökéletes lenne a szakmájában, tudnia kellene a többek között, hogy a budai intézetnek 1905. jún. 9. 46556. sz. VKM. rendeletig a címe: *képezhető hülyék és gyengeelméjűek budapesti orsz. m. kir. nevelő- és tanintézete* volt. Hogy a „*képezhető hülyék*“ 1905. jún. 9. 46556. VKM. sz. miniszteri rendelettel az intézet címében mind gyengeelméjűekké váltak, hát ez mindenképen igen örvendetes haladás. De hátha azóta is születtek képezhető hülyék? Én 1912-ben szakvizsgáztam és én a vizsgán képezhető hülyékről beszéltem, mert úgy tanultam azt a képzőn használt jegyzetből, tehát kedves cikkezöm, az én szaktudásomat e tekintetben jogtalanul és illetéktelenül kritizálta. Ha azonban a képzőn használt jegyzet nem elég szaktekintély a M. Gyp. Anonymusának, ajánlom a szerkesztőségi könyvtár részére szerezze be Moravcsik Ferenc, Abderhalden, Apáthy stb. tudósok ide vágó szakmunkáit és a jövőben, mielőtt valakit tanulatlan, műveletlen embernek deklarálna, végezzen előbb egy kis tanulmányt a saját portáján. Azt is tudhatná a mélyen tisztelt cikkező, hogy az állam a gyengetehetségű gyermekek iskolájában nem alkalmaz XI—VIII. fizetési osztályba sorozott tanerőket, hanem csak — úgy tudom, — 400 K pótlékos 6 hetes kurzust végzett tanítókat. Hogy én írásaimból a kisegítő iskolákról egy szóval sem tettem említést, nem azért tettem, mintha nem akarnék tudomást szerezni ez iskolafajról, azt tartom azonban, hogy ez az iskolafaj nem tartozik a *magyar értelemvett* gyógypedagógiához, mert ide a *siketnémák, vakok és hülyék* intézetei tartoznak, mivel ez intézetekben alkalmaz az állam olyan tanerőket, kiket a XI—VIII. fiz. osztályba soroz. Én igenis tudatosan írtam a *képezhető hülyék* iskolájáról, mert csak a képezhető hülyék zárt intézeteinek *tanárai* követelhetik meg az alaposabb ped. szaktudást és a magasabb fizetést. A gyengetehetségűek kisegítőiskolába valók, a gyengeelméjűek fogalmát pedig rábízom a t. cikkíróra, tisztázza egyszer (tudományos irodalmi thema!!), mert a fogalom tényleg létezik, de indokolva sehol sem találok. Hogy a gyengetehetségűek oktatása terén hazánk az utóbbi pár évben igen szépen halad előre, kedves cikkezöm, az nem a magyar gyógypedagógia és nem a közös képző érdeme. Egészen másoké. *A kisegítőiskola nem tartozik a magyar gyógypedagógiához*, vagy ha oda tartozik, tessék a kisegítő-iskolai tanítókkal is megszereztetni a hármas képesítést és tessék őket is a XI—VIII. fiz. osztályokba so-

rozni. Milyen jó lenne akkor nekünk. Bizonyára Anonymusom is előlépne egy fiz. fokkal . . .

Ha a kisegítő-iskola miatt ítélte a t. cikkező dolgozatomat egyoldalúnak, akkor ezek után talán visszavonja alábbi idézetét:

„Igen sok helyes, elfogadható megállapítás van Bácszi cikkében, ámde az egyoldalúság, a szeparastikus törekvések büvköréből szabadulni ő sem tud.“

Ami a szeparastikus büvkört illeti lehet, hogy benne vagyok, hiszen az az elvem, hogy kinek-kinek a saját szempontjából igaza van, tehát valószínűleg igaza van a t. cikkezőnek is a saját szempontjából, abban azonban nincs igaza, hogy e büvkörből szabadulni nem tudok. Hiszen meg sem próbálta t. cikkezőm, hogy e büvkörből kiszabadítson. Hiszen azt sem mondja, mi az, ami cikkemben helyes és elfogadható és mi az, ami szeparastikus törekvésekre vall. Tudhatom-e én ezek után, mikor leszek kint a szeparastikus büvkörből? Oly rosszul érzem magam most, egy „büvkört“ tudva magam körül! Hálás lennék a szerzőnek, ha megjelölné e büvkör határait és végre tudnám, mit szabad és mit nem. Ha tudtam volna pl., hogy a szellemileg fogyatékosok oktatását nem szabad lélekölőnek tartani, nem írtam volna le azt a bünt, amelyért kikapok a t. Szerzőtől:

„A szellemileg fogyatékosok oktatását a leglélekölőbbnek tartja és képzeli Bácszi, mert a befektetett nagy munkával szemben a fokozatos fejlődés és haladás itt alig tapasztalható. Ez nem állja meg így a helyét s erre ő maga mindjárt rácsófol, mikor elismeri, hogy valószínűleg a budai gyógypedagógiai nevelőintézetben s nem a „hülyék“ intézetében egy karácsonyi szindarabot látott, amelyben a növendékek oly meglepően ügyesen beszéltek, mozogtak, hogy ő maga is összecsapta a kezét csodálkozásában. Hát nem a fejlődés, a haladás megnyilvánulását láthatta-e ebben is? Önmagának ellentmond azzal is, mikor megállapítja ezt: „Hogy a hülyék intézeteiben mégis igen szép eredményeket látunk, azt csak annak az apostoli odaadó munkának lehet betudni, melyet a hülyékhez került kollégáink kifejtének.“ Tehát mégis van eredmény, haladás.“

Ha már ilyen hüen idéz a t. cikkező, kár volt a közbeeső részt elhallgatni. Kár volt elhallgatni azt, hogy a szindarabot . . . stb.-ket olyan valaki érdemének tudtam be, aki szorgalmával és — igaza van — veleszületett képességeinél fogva a technikai ügyességekben kiképezte magát és csak azért produkálta azt a csodálatosan szép eredményt, mert azokkal a technikai ügyességekkel rendelkezik. És azt írtam, hogy ezeket az ügyességeket pedig a hülyék intézetein, tanárképzőjén kellene tanítani. Ezt a cikkíró úr is helyben hagyja, amint írja:

„De nemcsak gyakorlati ügyességeket, zenét, éneket, rajzot, slöjdot kellene tanulnia a gyengetehetségüek tanárának a gyógypedagógiai képzőn, hanem még sok más egyebet is, amire most nem térünk ki.“

Pedig én azt szerettem volna látni, hogy mi az a „sok más még“, mert ha az a „még sok más egyéb“ és a vakok „még sok más

egyebé“ egyszer úgy papíron egymás mellett megjelenne, belátná a t. cikkező, hogy nekem és nekünk talán még sem olyan rettenetes nagy bűnünk az, ha kérjük, hogy mi, akik siketnémákat akarunk tanítani, ne kelljen a vakok és hülyék „*sok más egyebét*“ megtanulnunk, hanem e „*sok más egyéb*“ helyett mi pontról-pontra indokolt és a külföldön is művelt szaktudomány-tárgyaknak tanítását kérjük. Ez utóbbira vonatkozólag ugyan a t. cikkező írja:

„A tervezetekből azt látjuk, hogy mindenféle hajánál előrán-cigált új tantárgyakat ajánlanak a reformálók, amikre a gyakorlati életben szükség nincsen, csakhogy a 3 évet kitölthessék.“

Nem lenne szíves a t. cikkező rámutatni a „hajánál fogva elő-ráncigált új tantárgyakra?“ A mi tantárgyaink indokolással vannak felvéve, talán illenek előbb ezt az indokolást megdönteni? Vagy talán ezt is furkós bottal gondolja elintézni, mint engem és rajtam keresztül kartársaimat:

„Végeredményében minden, amit Bárczi a képző reformjáról kapcsolatosan a szellemileg fogyatékosok oktatásáról mond, azt a hagyományos rossz indulatot, lekicsinylést tükrözi vissza, amit a siketnéma-intézeteknél működő kartársaktól mindig tapasztalhatunk . . . Elvárjuk, hogy a legelemibb kérdésekben még se játsszák a teljesen analfabéta szerepét; amikor a szellemileg fogyatékosok oktatásáról szólnak, a gyenge tehetségeket, gyenge elméjüket szándékos rosszakarattal ne cseréljék össze a hülyéekkel.“

Én és kartársaim emberek vagyunk, ha a t. cikkíró nagyobb furkós botot vesz kezébe, agyon is verhet minket, de tudományos indokolással szemben talán mégis helye lenne tudományos furkós botnak? Hasonlóképpen nem lenne kegyes a t. cikkező reámutatni írásaim azon soraira, amelyekben ő a „hagyományos rosszindulatot, lekicsinylést“ olvasta ki? Elvégre talán jogom van így is írni: *kö-vevelem, mutasson rá cikkem azon passzusaira, amelyek őt a fenti idézet nyilvánosságára hozására készítették!*

Az én személyi reputációm értékét becstülöm annyira, hogy az efféle vádakat visszautasítom. Bocsánat, hogy kissé komolyabb tintába mártottam tollam, de egy kicsit mégis furesának találok, hogy mikor valaki egy ügyért subjective dolgozik, azt egy névtelen szellem, akinek talán az illető munkája nem tetszik, felelőtlenül „láztató anarchistának“ állítsa be. Ez nem tudományos polémia Anonymusom! — Ez a vita elposványosodását jelenti. Sem-hogy ily tonusban folytatódjék, talán hagyjuk abba. Még sem hozzánk illő az ilyen módor és hang. „Ha a németek egy évi elméleti s egy évi gyakorlati képzéssel megfelelő ismeretekkel tudják el-látni a siketnéma tanítókat, akkor ez nálunk is kitünően megvaló-sítható.“ Hogy a t. cikkíró itthon dobálódzik vádakkal azt értem, de hogy mérgezett nyilával a németeket is kikezdi: csodálom. Ked-ves Anonymusom, olvasd el figyelmesebben a porosz szabályzatot. A t. cikkíró alaposágára vall a következő idézet is:

„Különben nyugodt lehet Bárczi kartársunk, mi éppen úgy megtaláljuk a mi tanításunkban a lelki gyönyörűséget, mint a si-ketnémák tanítója, amikor sokszor hetekre, hónapokra terjedő eről-

ködéssel végre sikerül a kis siketnémát egy-két hang tiszta vagy kevésbé érthető kiejtésére megtanítani.“

Ami ezt a szellemes nomenclaturát illeti kedves cikkiróm, leszek bátor emlékezetébe idézni a kakuk meséjét, amelyben azért szenved madártársai részéről, mert megfélekedzett fészke tisztaságáról. Az ilyen apró, gyerekes csipkedés nem a mai komoly idők férfiához való. Azt hiszem, ezt a tonust nem tőlünk tanulta Anonymusom, sem mi nem utánozzuk őt. Előttünk az ilyen hang izléstelen.

Ami azonban az „erőlködést — kínlódást“ illeti, bizony igaza van. Sokszor, — úgy van — hónapokig nem megy a „pá“, nem megy a „r“, nem megy a „k“ stb., stb. Sokszor semmi sem megy. És ilyenkor nincs nekünk semmiféle Mekkánk, ahová mehetnénk gyógyító írárt, nincs semmiféle pedagógiánk, amely gyógyítana. Most aztán azt gondoltuk, talán ha intenzívebben foglalkoznánk a siketnémák oktatásával, talán akkor önmagunkban, vagy az irodalomban teremtenék ilyen Mekkát!

A M. Gyp. Anonymusa röviden, indokolás nélkül állítja: számotokra nincs más, csak kínlódás! Honnan tudja ezt olyan jól? Válaszolja érte az erkölcsi felelősséget?

„Hogy a gyengetehetségük 6—8 esztendei tanítása gyakran sikertelenséggel jár, ez éppen oly természetes jelenség, mint az, hogy a legtöbb, sőt talán a hallási maradványosok kivételével valamennyi siketnéma beszédjét 8 esztendei kínlódás után a tanítóján kívül más alig tudja megérteni.“

Újból igaza van! tiszt. cikkezöm! De miért nem írja meg, hogy mi az oka a siketnémáknál ennek az eredménytelenségnek? mi már megírtuk !! Sőt a képezhető hülyékre vonatkozólag is megírtuk!! Vagy ha az nem igaz, amit mi írtunk, miért nem cáfolja a t. cikkező. Cur taces Anonymo? És ha a mi írásunk igaz, akkor miért nem látja be a mi törekvéseink jogosultságát. Vagy miért nem ostromozza a mi hanyagságunkat, miért nem vágja a fejünkhöz, hogy nem dolgozunk, hogy a körmünket piszkáljuk? A tisztelt cikkező „kínlódott már 8 esztendeig“ siketnémákkal? Ha nem, próbálja meg és a 8 év után üljön le és újból írja meg ezt a cikkét, amely akkor talán nem fogja olyan megmagyarázhatatlan durvasággal támadni azokat, akik 8 esztendeig csak azért kínlódnak hiába, mert a 8 esztendei kínlódáshoz önhibájukon kívül nem voltak kellőképp fölfegyverezve. A búcsúakkordok mindig melák, szomorúak. Búcsúzni nem szeretek; ugyanezt látom Anonymusom búcsúszavánál. Kiérzem végszavából a búcsúzás pesszimiztikus hangját: „*Ismerve a siketnémák intézeteiben működő kartársak elfogultságát, nem reménylem, hogy valami középúton találkozni tudnánk.*“ Hogy tud a jövőbe látni?!

Én azt hiszem, t. cikkiró, ha papírra vetne a M. Gyp. hasábjain egy oly képzőtervezetet, amelynek alapján a középúton való találkozást gondolja, igen hasznos lenne. És ha talán nem is találkoznánk azon az óhajtott középúton, de mindenesetre igen jó alkalom lenne az, a jelenleginél modorosabb vita folytatására. Nem búcsúzom! Várom soraidat Anonymusom.

Bárczi Gusztáv.

Viszhang a M. Gyógypedagógiára.

A Magyar Gyógypedagógia c. folyóirat egyik szerénykedő névtelen munkatársa e lap legutóbbi számában — úgy látszik, hogy — a nem kellemes érdekelttség érzetében a személyeskedés kilendüléseivel több cím alatt igen élénken foglalkozik a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének tevékenységével. Az átvett témái ezek: „A gyógypaedagógiai képző problémái.“ „A szaktanács reformja“; továbbá (Borbély Sándor cím alatt) „Siketnéma-oktatás-ügyünk viszonya a gyógypaedagógiai oktatáshoz“ és (ugyancsak B. S. cím alatt) „A mi szemináriumunk“ stb.

Könnyű szerrel megállapíthatjuk, hogy ezek a kérdések a tulsó oldalnak csak alkalmi témái. Nekünk azonban régóta felszinen levő fontos, súlyos eszmetárgyaink, amelyek még e papirinséges világban is megérik nekünk a papír árát, — mégha még olyanabb szent szemfogatással sajnálkozik is az illető névtelen nemzetgazdász a kevés, drága papirnak a fogyásán. Megnyugtatóul azonban annyit mondhatok, hogy ha majd állami szubvencióból vesszük mi is a papírt, mint a M. Gyógypaedagógia; és a kölcsön kért témához is — igazság és erő hiányában — csak oly futtatott aranyozással tudnánk hozzá szólni, mint e cikkek elbűjt harcosa: akkor valóban nem prédálnók az aránylag sokkal többet érő tiszta papírt a másodkézből vett témák másodrendű fejtegetésére.

Az arcvédős névtelen lovaggal komoly harcba bocsátkozni most nincs hajlandóságom. Ha leveti álarcát, talán igen. Le a sötét sisakkal tisztelt éjjéli lovag úr, hiszen eszme van itt eszme ellen! Férfias dolog itt nyílt sisakkal küzdeni. Én eddig sem rejtőztem el a névtelenség arcvédje mögé, ha az ügyvel kapcsolatosan meg kellett is említenem egy-két nevet. Nem gyönyörűséggel, de kényszerűségből tettem, mert részben épen a nevek személyei voltak hozzászólásunk tárgyai. Ez lehetett *személyi* kérdés, de semmi esetre sem *személyeskedés*, mint amit a névtelen úr biztos fedezékben ellenem kezdeményezni elég bátor volt most.

Addig is, míg érdemleges vitába belemenni magamra nézve méltó lenne, úgy is, mint érdekelt személy, úgy is, mint a S. N. I. T. O. Egyesületének ezidőszerinti elnöke valamit röviden mégis felelek, nehogy az a megítélés érhessen, hogy „Qui tacet, consentire videtur.“

Előttem ugyanis olyannak tűnik fel a névtelen írónak vagy íróknak szereplése, mint azé a bizonyos egyszeri gazdáé, aki — míg szomszédja szántott-vetett s a forró napon izzadott — a lázas semmittevés bűvészi csoportosításával hitette el környezetével az ő nagy elfoglaltságát s honmentő fáradozását. Pedig alig tett egyebet, mint a készből élt, a védett helyen fölényesen pipált, vizsgálta a szelek kedvező járását, számított s várta a kedvező alkalmak megjelenését, hogy nehéz munka nélkül is könnyen élhessen.

Élt is így fölényesen, tekintélyeskedve, mert *okos* ember volt.

Oly okos, oly szófacsaró volt, hogy ahhoz is jogot formált, hogy szomszédjának már zsendülő terméséhez tartsa a maga zsákját. De nemcsak okos, másmilyen is volt. Amihez nem volt reménye, hogy abból ingyen részesedéshez jut, azt a termést nyulászási kirándulásai közben agaraival tapodtatta össze, hogy a verejtékes gazda is elesseék a haszontól, ha már ő nem részesedhetik belőle.

Ha nekem ily szomszédom lenne, sem nem szeretnék, sem nem tudnék vele békességben élni.

A mi gyógy-paedagógiai házasságunkból épen elég volt az a majdnem két évtizedes korszak, mely a házastársak egyikét már majdnem tönkre tette.

Ceterum censeo . . . Váljunk el!

Borbély Sándor.

Részletes tananyagbeosztás a siketnéma-int.

V. osztálya számára.

A M. S. O. 1917. évi 1—3. számában röviden ismertettem már siketnéma növendékeink alsófokú beszédtanításának lélektani s gyakorlati szempontból megfelelőbb módját, mely szerint a beszédtanítás kezdetétől fogva reá kell szoktatnunk növendékeinket arra, hogy ami az utcán vagy otthon történt, amit láttak, vagy megfigyeltek, azt mindennap önként közöljék velünk és az egész osztállyal. Kétségtelenül a növendékek napi megfigyelései, cselekedetei, törekvései, átélései s amit a behatások folytán multbeli ismereteikből felújítanak, — ezek érdeklik őket legjobban. A beszédtanítási órákon is lelkük ezekkel foglalkozik, mintegy beléjük merülnek s minden más ismeret, amit mi nyújtunk nekik, amit mi főrekszünk előttük alkalomszerűvé tenni, ezekkel szemben a legtöbb esetben csak másod-, harmadrangú érdekességü lehet. A növendékek előző ismeretei, a tantervben felsorolt beszédanyag, azok a jelenségek, viszonyok, állapotok, melyek minden gyermek életében előfordultak, illetve fennállanak, mint aminő a családi állapot, foglalkozás, vallás, életkor, lakóhely, étkezés, időjárás, idő, óra, a környező tárgyak, stb., stb., csak annyiban kelhetnek bennük igazi érdeklődést, amennyiben napi élmények, vagy más önként adódó természetes és hatásos alkalomszerűségek formájában, vagy ezek képesán, minden ráerőszakolás nélkül újulnak fel az emlékezetükben, vagy ily módon ismerik meg ezeket. *A növendékek önkéntes megnyilatkozásaikban mindig megmutatják, hogy mik érdeklik őket legjobban.* Aztán az érdeklődés fontossága mellett azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy az egyéni élet jelenségei sokkal számosabbak, sokszorosát kiteszik annak, mint amit a tanterv felsorol. És ez utóbbiak, a napi megfigyelések, észleletek, törekvések, átéléseik teszik igazán egyénivé, élethűvé és érdekessé a beszédtanítást. Aztán a növendékek egymás gondolatai iránt jobban érdeklődnek, mint a felnőttektől — bár ügyes fogásokkal — reá-

juk erőszakolt gondolatok iránt, mivel a lelkük közelebb áll egymáshoz. Ezen az érdekes anyagon taníthatjuk meg a siketnémát legkönnyebben a beszédre.

Az így, önként közölt gondolatokat eleinte magunknak kell megfelelő szavakba öntenünk, majd később, amint a növendékek szöbősége lehetővé teszi, reá vezetjük őket, hogy gondolatainknak legalább egy részét, hacsak 1—2 szóval is, lehetőleg önállóan fejezzék ki. Az önként közölt gondolatok fokozatosan önálló kifejeztetése és ennek folytonos gyakorlása mellett a növendékek biztosan megtanulnak helyesen beszélni. Ezt eléggé igazolja a M. S. O. említett számában leírt eredmény s az, hogy osztályom leggyengébb növendékei nagyrészt megtartották mindama kifejezéseket, nyelvalakokat és új tartalmakra önállóan tudják alkalmazni, melyet a múlt évi 260 oldalra terjedő beszélgetésekben előfordultak. (Mind Ezeket részletesen elmondom a „A Gyermekek”-ben megjelenő cikkeimben és „Eljárásaim a siketnémák beszédre való tanításánál az alsó fokon” c. kidolgozás alatt levő munkáimban.)

Amit növendékeim az alsó fokon így kifejeztek, azok csupa elszórt részletek és konkrét tartalmak voltak. Azonban már a múlt év vége felé is több gondolatot tudtak egymás mellé sorakoztatni. Több kérdést intéztek a beszélőhöz, miáltal tovább fűzték a gondolatokat és az előzőkhöz kapcsolva többen is elmondták hasonló tapasztalataikat, illetve ugyanazon tárgyra vonatkozó ismereteik csoportosításában már némi gyakorlatot szereztek. Most, a felső fokon, ugyanezt az eljárást tovább fokozzuk. A folytonos csoportosítás lehetővé teszi, előmozdítja az ismeretek összehasonlítását, összevetését, majd ezek alapján reávezethetjük növendékeinket, hogy az egyforma részleteket, az egyes egyforma tartalmakat egységbe foglalják, tömörítsék, az általánosíthatókat általánosítsák és végül ismereteik összevetéséből új megállapításokat vonjanak el, tanuljanak elvontan is gondolkodni és mindezek megfelelő kifejezését fokozatosan gyakorolják.

Azonban ez az átmenet lassan, óvatosan és fokozatosan történjék. A beszédtanításnál a beszélgetésnek egy tárgy körül való csoportosítására nem térhetünk át egyszerre, hanem a természetes beszédfejlődés menetét be kell tartanunk, vagyis mindig a növendékek önkéntes megnyilatkozása és eleven érdeklődése szabja meg, hogy miről mennyit mondhatunk el egyszerre. Nem lehet jó az a beszédtanítás, ha az egy tárgy körül való csoportosítást úgy magyarázzák, hogy azok a tanulók, kik a 4.-dik osztályban még teljesen szét szórt benyomásokról, cselekedetekről beszéltek, az 5.-dik osztályban egy-egy tárgy körül mindjárt úgy csoportosítsák a beszélgetést, hogy addig nem mehetnek tovább, míg az illető tárgyról elmondható ismereteket mind el nem sorolták. Ez nem lélekből fakadó érdekes beszélgetés, hanem magunk és a növendékek megkínzása volna. Ha a tanterv elő is írja a tartalmi csoportosítást, ez nem azt jelenti, hogy ezt aztán erőszakkal is keresztül kell vinnünk.

A tartalmi csoportosítás, összevetés sokáig csupán konkrét

dolgokon történjék. Később a tartalom összevonása, a tartalom összetevése, komplexálása, valamint az ismeretek általánosítása, az elvont fogalmak keletkeztetése is mindig elegendő konkrét tapasztalatból alakuljon ki, különben az ily tartalmat nem tudják felfogni.

A növendékek még a részletismeretek és a konkrét tartalmak kifejezésében sem biztosak. A nyelvvalakok használata sincs még teljesen begyakorolva. Ezért tehát a leíró szemléleti oktatást a beszédtanítás itt leírt elvei szerint végezzük és különösen az V. osztályban csak az önként kínálkozó alkalmakat használjuk fel arra, hogy az ismereteket összevonjuk, vagy belőlük valami új igazságot elvonjunk. Ugyancsak nagyon megfelelő alkalmaknál térünk át az elvont fogalmakra, az elvont fogalmakkal való gondolkodásra és ezek kifejezésére. Aki tehát növendékeit csakugyan megakarja tanítani beszélni, az a beszédtanítás alsóbb fokára vonatkozó, itt előadott formáktól ne térjen el, vagyis mindig a növendékek önkéntes megnyilatkozásaiából, önkéntes érdeklődéséből induljon ki, még a felső fokon is és erre építsen tovább. E nélkül néma növendékei sohasem lesznek a szó igaz értelmében beszélővé. A felső fokon azonban meg van a lehetősége annak, hogy gyakoribb, de mindig alkalmoszerű közbelépéseinkkel, rámutatásokkal, néhány szóból álló magyarázatokkal úgy befolyásoljuk növendéceink gondolkodását, hogy egy-egy tárgyról bővebben szóljanak, sőt hiányos ismereteiket ki is egészítjük. Azonban ez utóbbi tekintetben ne essünk túlzásba, mivel tanításunk csakhamar érdektelen lesz a növendékek előtt és sem magyarázataink tartalmát, sem szövegét, a kifejezéseket nem fogják megjegyezni és később nem tudják az új tartalmak kifejezésénél alkalmazni. Úgyszintén alkalmoszerűleg az ismeretek összevetését, a helyes következtetést az események okainak, céljának kutatását, a megfigyelések lehető általánosítását is gyakorolhatjuk velük, stb.

Az összehasonlításból könnyen ered az igazság általánosítása és az ismeretek összevonása, összetétele, a gondolat tömörítés. Sokszor tapasztalja a gondolkodó ember, hogy mikor a mindennapi életben a részlettapasztalatokat összeveti, összehasonlítja, ez összehasonlítás következtében egyes részletek összeolvadnak a lelkében, komplexálódnak. Máskor meg két, három konkrét tapasztalat összehasonlításából szinte önkénytelenül új igazság megállapításához jut, amelyek sokszor elvontak. Ily folyamatok egyszerű formában, szűk keretek között nagyobb növendéceinknél is előfordulnak és azt velünk is közzlik. Az ily alkalmakat ragadjuk meg arra, hogy tanítványaink bizonytalan ítéleteit, homályos gondolatait megvilágítjuk, tévedéseit helyreigazítjuk és a logikus, helyes gondolkodásban gyakoroljuk őket.

A beszédtanítás felső fokán itt tehát mindig a konkrétból, a részletekből indulunk ki, még pedig a növendékek önként közölt gondolatainak felhasználásával, csak hogy itt már a konkrét dolgok és a részletek kifejezésében már elég járatos növendékeket az ismeretek összehasonlítására s az ez úton elérhető általánosítására, össze-

vonására és elvonására, a helyes következtetésekre, az elvont igazságok megértésére és ezek megfelelő kifejezésére alkalomszerűleg reá vezetjük. Helytelenül jár el, ki a magasabb, nehezebben érthető tartalmak tanításánál nem a tökéletesen ismert konkrétból és részletekből indul ki és nem ezekből építi fel a nehezebben érthető tartalmakat. Ily tanítás mellett csak meg nem értett szavakat taníthat be, míg ha a fenti módon épít, az alacsonyabb értelmi fokú gyermekekkel is megértethet kissé magasabb igazságokat is és az ilyenek gondolkodásának a fejlődését is előmozdíthatja. Mindezek kivételénél követendő eljárásaink még nem tisztáztak. Ezért tanításközben folyton figyeljük és állapítsuk meg növendékeinknél a megismerés, a gondolkodás és a beszéd fejlődésének gyakorlatilag előállt fokozatait, e fejlődés lélektani előfeltételeit és előmozdításukra alkalmas eljárásainkat, azokat a módozatokat, melyekkel ezek kifejlését jól megalapozhatjuk és jótékonyan előmozdíthatjuk.

Az egyes osztályok számára előírt nyelvvalakok előfordulása kedvéért a növendékek kifejezésre jutni akaró gondolatait ne fojtsuk el. Ne az legyen a fő törekvésünk, hogy minden nyelvvalak, még a nagyon ritkán szükségesek is okvetlenül előforduljanak, már az alsó fokon, továbbá, hogy egyugyanazon nyelvvalak, egy leckében többször is előforduljon, ha mindjárt az érdekesség és a természetesség rovására történhetik is ez meg. Sokkal nagyobb eredményt érünk el, ha ugyanazon beszélgetésnél egy-egy nyelvvalak csak egyszer fordul elő, de a növendék mindig a legnagyobb lelki szükségérzetével használja a kifejezéseket, ami az önkéntes megnyilatkozásoknál mindig fennáll. Ha e mellett a nyelvvalakokat mindannyiszor csoportosítjuk a táblán, megforgatjuk, jelentésüket szemléltetjük, valahányszor csak elhibázzák a növendékek, akkor biztosan nagyobb eredményt érünk el. Ne erőszakoljuk tehát a nyelvvalakok előfordulását, mert ezzel nem tesszük ezeket a növendékek sajátjává és éppen nem érjük el azt a célt, hogy ezeket alkalmazni tudják.

A fent leírt eljárás mellett, mikor a növendékek napi élményeik, cselekedeteik nagy részét önként elmondják, ezzel érzelmeiket, törekvéseiket is kifejezésre juttatják, közelebbi betekintést engednek erkölcsi életükbe. Így módunkban áll jó érzelmeiket tovább fejleszteni, a károsakat elnyomni. Megismerjük környezetük káros vagy jótékony befolyását, a gyermekek otthoni munkásságát, részben engedelmességüket is. Mindezeket közvetlenül is ellen kell őriznünk és ha tapasztalataink összhangban állanak a tanulók nyilatkozataival, tisztábban láthatjuk a helyzetet és a szükséges intézkedéseket. Így nevelésünket is egyénibbé tehetjük.

Tananyag:

a) *Leíró szemléleti oktatásból.*

Szeptember.

I. Beszédkör. A növendékek mindennap beszámolnak napi észleleteikről, élményeikről, cselekedeteikről és az ezek nyomán felújított előző benyomásairól, életviszonyaikról, stb. Ezekből kiindulva a következő tárgykörből tartunk összefüggő beszélgetéseket: Beszélgetés a szünidőről, az otthon végzett teendőkről, szórakozásokról; a családról, a katona hozzátartozóikról; a családi ház (élet), gazdaság és az iskolai élet összehasonlítása; a múlt évi tanulásról, szorgalomról és előhaladásukról. Ezidén is sokat beszéljetelek, akkor, a VIII. osztályban már úgy beszéltek, mint a halló gyermekek. Az órabeosztás, a napszakok, a hét napjainak, a hónapok neveinek ismétlése; régen, multkor, egyszer kifejezések alkalmazása. A napi életrend, az iskolán kívüli élet. Őszi munkák: szántás, vetés, kukoricatörés, krumpლისzedés, szüret. Párbeszéd.

II. Nyelvalakok. Az előző években előfordult nyelvalakok csoportosító szemléltetése és folytonos alkalmazása.

1. *Főnévképzés:* *ás*, és képzők alkalmoszerű szemléltetése, pl.: hétfőn olvasás, kedden számolás, van, lesz. A szántás-nál segítettem. Ezt a beszélgetést leírjuk-e? A bátyám már három kitüntetését kapott. 50 fillér egy tojás.

ni, pl.: sokszor voltam fürödni a folyóban. Jól tudok, nem tudok úszni. Én is tudok szántani. Én nem bírom még az ekét tartani. Ezt le kell-e írni? A szüreten dolgozni is kell.

2. *Melléknévképzés:* t, tt, pl. ma fött tésztát eszünk, vasárnap sült húst ettem. Láttam, hogy döglött lovakat vittek a lótemetőbe. Hizott libát vittem a piacra eladni.

i, pl. ő ceglédi, én üllői születésű vagyok. A néni elment a körösi rokonát meglátogatni. Hétfőn szüreti szünidő lesz.

3. *Számnevek képzése:* pl. egyes, kettes, hármas, ötös, stb.

4. *Névmások:* pl. *magam* jöttem. *Minálunk* kevés krumpli termett. A nyáron volt-e nálatok eső? *Kinél* lakol? *Kihez* méssz? *Kié* ez a . . .? *Ekkora* szőlőfürtöt láttam. *Ilyeneket* ne csinálj! *Mióta*, *mikortól* van?

5. *Névutók:* a tanultak alkalmazása.

6. *Határozószók:* pl.: *máshova* akarok menni lakni. Ki lakik *arrafelé*? Én *másfelé* lakom. *Merre* kel a nap? *Itt* jön fel a nap és *ott* nyugszik le. *Merrefelé* van kelet és *merrefelé* van nyugat? *Kifelé* megyünk a mezőre. Gyerünk *visszafelé*.

7. *Kötőszók:* a tanultak alkalmazása.

8. *Igék, igeidők, igemódok:* A szünidőben kapáltam, vigyáztam, őriztem, dolgoztunk, szedtünk, szedtük *a*, hoztuk, hoztak, eladja, eladta; délután ki fogok menni a szőlőbe. Elmehettek-e a pékhez? Elvihetem-e a kenyeret? Kimehettek-e? leírjam-e? Olvass!

Figyelj! ne beszélj! gondolkozzál! iparkodj! Én is szeretnék kimenni a szüretre. Én is szedném a szöllőt.

Október.

I. **Beszédkör.** Őszi munka (folytatás). A néninek van-e földje, szőleje? Mennyi földje van? Fel van-e szántva? Mit vetett bele? Mivel dolgozol otthon? Az asszonyoknak a gyermekeknek is dolgozniok kell. Miért? A férfiak nagy része a haretéren van, kevés a munkás. Az asszonyoknak és gyermekeknek kell dolgozniok a férfiak helyett is. Most mindenkinek sokat kell dolgoznia. Szorgalmasan dolgozzatok! Ha nem dolgozunk, kevés lesz az ennivaló. A férfiak most harcolnak, tehát nem dolgozhatnak. Pedig ezeknek is sok élelemre van szkségük. Róluk is kell gondoskodni. Az ő részükre is kell mindenfélét termelnünk. Nekik úgy is sokat kell szenvedniök. Legalább ne éhezzenek.

Az őszi leírása. A néninek van-e tehene, disznaja, csibéje, libái? Eteted-e legelteted-e? Mit kapnak enni? Naponkint hány-szor kapnak enni? Naponkint 3-szor moslékot korpával. Néha-néha árpát is. A hízók mindennap 3-szor kapnak kukoricát. Miben tartjátok az állatokat? A disznók ólban vannak, a tyúkok máshol, másutt, a tyúkólban. Néhol kamrában tartják őket. Miféle állatokat ismersz még a háznál? Másfélét nem ismersz még? A háziállatok hasznai. Időjárás. Párbeszéd a bácsival és a nénival. *Mindezen beszédtárgyakra szintén a növendékek önkéntes elbeszéléseiből térjünk át.*

II. **Nyelvalakok.** 1. *Főnévképzés:* *ál, él, pl.* kötélben tartjuk a kutyánkat, mert harap. A kenderből fonalat készítenek. Ezt a térképen szakgatott vonallal írjuk. Az állatoknak is nehéz most ételt szerezni. Az előbb előfordult képzők további használata.

Módhat. igenévképzés: *va, ve, pl.* főzve, vágva, darálva eszik.

2. *Melléknévképzés:* *só, ső, pl.* az udvar első részében lakunk, a hátsó részében van az istálló, ól, stb. Az ól alsó részében tartjuk a disznókat, a felső részében a tyúkokat. A jó gazdának az állatja az első, ezekre vigyáz legjobban. Ő maga az utolsó, vagyis előbb mindent elvégez, azután eszik és pihen.

3. *Számnevek:* pl. egyenként, kettesével, párosával, páronként menjetek.

4. *Névmások:* A birtokos névmásoknak mind a négyféle birtokviszonya: Ez a toll az *enyém*. Én jól vigyáztam a malacokra, a libákra, az *enyemből* egy sem szaladt el, repült el, vészett el. A *mieink* jól híznak. Most *mindnyájunknak* dolgoznunk kell.

5. *Névutók:* Az intézettel szemben, én veled szemben lakom. A templom iránt menjetek. A templom felé menjetek. A város felől kel fel a nap és a fa iránt nyugszik le. 8 órakor indultunk el és 11 óra felé, tájban érünk haza.

6. *Határozószók:* Reggel felfelé megy a nap, este lefelé. Délben egészen fent van, legfentebb van. Estefelé lejjebb száll. Naponkint háromszor esznek. Holnapra meg kell írni, tanulni. Egy napra 9 liter kukorica kell. Néha-néha árpát is esznek. Néhol kamrában tartják.

7. *Kötőszók:* . . . harcolnak, *tehát* nem dolgozhatnak. *Pedig* ezeknek is sok élelemre van szükségük. Az asszonyoknak és gyermekeknek is dolgozniok kell, *miután* a férfiak nincsenek itthon. *Továbbá* takarékosaknak kell lennünk.

8. *Igék, igeidők, igemódok, igeképzés:* *tat, tet, pl. etet, itat, legeltet.*

l, pl. boronál, vagdal, harcol, stb. Gondoskodik, dolgozik, eszik, hízik, tojik, szomjazik, éhezik, stb. izes igék alakjainak összehasonlítása az iktelen igékkel.

Megfejj, megszüri, tisztít, kimos, tisztán tart, felszánt, felkel, lenyugszik, felkelne, lenyugodna, szántana, vetne, de nem esik az eső. Nevel, tenyészt, hizlal, kettőnél többet senkisésem hizlalhat.

November.

I. **Beszédkör.** *A növendékek napi élményei és ezekből kün-dulva:* Apák, testvérek a háborúban. Mióta, mikortól vannak a harc-téren? Sokáig tart már ez a háború. Ellenségeink el akarták venni országunk egy részét. Azt gondolták, hogy ők az erősebbek. Azon-ban mi vertük meg őket. Több országot elfoglaltunk, elvettünk tőlük: Szerbiát, Montenegrót, Romániát, Lengyelországot és Belgiumot. Ellenségeink megjárták. Most nem akarnak békülni, mivel azt gon-dolják, hogy ezt a sok országot visszavehetik még tőlünk.

Most nem süt melegen a nap, hideg van. A nyáron nagyon melegen sütött a nap, minden elszáradt. Ezért termett kevés krumpli és bab. Az időjárásról és befolyásáról a föld termékenységére. Foly-ton esik az eső. Az eső a felhőkből esik. Mindig be van borulva. Sáros a föld. Átázott a cipőm. Stb. A felhő és az eső keletkezése. A nappalok rövidek, az éjjelek hosszúak. Éjjel süt a hold. Nem égnek a villanylámpák, csak a hold világít és a csillagok. Sok csil-lagot láttam az éjjel az égen. A Nap, Hold és a csillagok összeha-sonlítása. Párbeszédék. Tartalmi összefoglalások, az ismeretek álta-lánosítása. Házi teendők, házi rend.

II. **Nyelvalakok.** 1. *Főnévképzés:* *stul, stül, ul, ül, pl.:* Haja-stul ettük a sült krumplit. Mindenestül elfogták az ellenséget. A szerbek királyostul elmenekültek országukból. A bátyám foglyul esett. Rosszul bánnak a foglyokkal. Vitézül harcolt. Ruhástul bele-esett a sárba.

ként, képen, pl.: Egyenként, kettenként, menjetek. Lassan-ként mindig többet tudtok beszélni. A ravasz oroszok jóbarátként (jóbarátképen) jönnek a mieink felé és kézigránátot dobnak kato-náinkra. Semmiképen nem tudnak megverni bennünket. Valami-képen majd csak vége lesz a háborúnak.

2. *Melléknévképzés:* *s, as, os, es,ös, talan, telen, tlan, tlen, pl.:* Csunya a piszkos, büzös lakás és egészségtelen. A mosdatlan és rendetlen gyermeket utálják. Holdvilágos, csillagos az este. Sáros az utca. Ködös a levegő. Ellenséges országokban minden rosszat beszélnek felőlünk.

só, ső, pl.: A felkelésnél én vagyok az utolsó, első. A Mun-

kácsi-utca alsó végén van a Sétatér-utca, a felső végén a Kápolna-utca.

3. *Névmások:* *Mindnyájan* itt vagyunk, *senki* sem hiányzik. *Valamennyien* itt vagytok-e? *Minden* ellenségünket megvertük. *Senkinek* nem akartuk elvenni az országát. *Mindenkivel* barátságosan akartunk élni. *Bennünket* nem birnak legyőzni. Rosszat hazudnak *felőlünk*.

4. *Névutók:* Az intézet *mögött* van a Széchenyi-utca. A piac *körül* van a zsidótemplom, a ref. gimnázium, a ref. templom. A vasút *felé* van a sétatér. A sétatéren *keresztül* a vasúti állomásra jutunk. A városházán *túl* van a posta.

5. *Határozószók:* *Innen* a Rákóci-utcába jutunk. Ettől *jobbra*, *balra* van a . . . *Kivülről és belülről* szép a nagytemplom. A nagytemplomot *innen* is látni, ahol lakom, onnan is látni. *Mindenünnen* lehet látni a városból. A toronyból mindenfelé *messzire* lehet látni. A nagytemplom tornyából lehet Kecskeméten *legmesszebb* látni. Ellenségeink *sehol* sem tudnak győzni, pedig *mindenfelől* megpróbálták. Mikor világosodik, *mindjárt rögtön* felkelek. *Sohasem* kaptam ki otthon.

6. *Kötőszók:* Ők akartak bennünket megverni, *azonban* mi vertük meg őket. *Ezért is* haragusznak reánk. *E miatt* is haragszanak. *Amint* ők bánnak velünk, *úgy* bánunk mi is övelük.

7. *Igék, igeidők, igemódok, igeképzés:* *it, ül, ul, gat, get*, pl. takarít, tanulunk, fészülködöm, mosogatok, törölget, szeretnének megverni; elvinnék hazánkat; ők parancsolnának nekünk; szegények lennének; bánnak, haragszanak, győz, megpróbálták, tudnak, jutunk stb.

8. *Általánosító, összefoglaló és elvont kifejezések*, pl.: rosszul bánnak velük; jóbarátként jönnek; útálják; rosszat beszélnek; akartuk; barátságosan akartunk élni; barátságban legyőz.

9. *Átvitt értelmű kif.*, pl.: foglyul esett.

December.

I. *Beszédkör.* *A növendékek napi élményei, cselekedetei, törekvései és ezek alapján a következőkről:*

Évszakok: nyár, ősz, tél összehasonlítása; a mult hónapban tanultak ismétlése, kibővítése. Itteni és otthoni ismerősökről; ismeretlen, nem ismerem, nem beszéltem vele, sohasem láttam. Idevaló, idegen (alkalmilag, pl. piaci étellel v. vásárral kapcsolatban). A piaci, vásári, utcai élet, forgalom. A katonák karácsonyi megajándékozása. Ezek úgy is többet szenvednek, mint mi. Küldjünk nekik ajándékot, hogy örüljenek. Inkább mi nélkülözzünk, nekünk ne legyen. Ők úgy is értünk szenvednek. A postai szállításról, csomagolásról. Karácsony, a hazautazás, a vasút. Esik a hó, csupa hó vagyok; havas lett a cipőm, a ruhám. Befagyott a víz. Az utcán jég van. Csuszkáltam a jégen. Itt a tél. Szeretem nézni a hóesést. Boldog vagyok, ha a hóban ugrálhatok.

II. *Nyelvalakok.* 1. *Főnévképzés:* *ság, ség*, pl.: a vasúttól 1 km. távolságra lakunk. A bátyám fogságban van. A harctéren

sok katona megfázik és betegségben meghal. A bátyám a harmadik vitézségi érmet kapta. Sokan nem golyótól, hanem a fáradság miatt halnak meg a harctéren.

ék., pl.: Játékot fogok kapni karácsonykor. Kidőlt a festék. A bélyeget ragaszd rá a borítékra.

Az előfordult főnévi és melléknévi képzők folytonos alkalmazása és szükség szerinti csoportosítása.

2. *Névmások:* Valamennyi kérdőnévmás. *Értünk, értetek* szenvednek, *mindnyájunkért, valamennyiünkért.* Akármicsoda kis ajándék is örömet szerez nekik. Bármilyen ajándéknak örülnek. *Némelyiknek* nincs is rokona. Mit hallottam *felőled?*

3. *Névutók:* A városháza *iránt* van a színház; *irányában.* Lustasága *miatt* kikapott. A reggeli *miatt* késsem el. A vasúton *túl* lakom.

4. *Határozószók:* *Idevaló, sohasem* láttam. *Egyedül* utazom haza. *Talán* még él. Ha *netalán* eltévednél, mondd meg, hogy hová való vagy. Most *állva* kell utazni, nem lehet leülni.

5. *Kötőszók:* *Inkább* mi nélkülözzünk. *Minél* tovább tart a háború, *annál inkább* kívánják a hazai ajándékot.

6. *Igék, igeképzés:* *hat, het, pl.:* Haza *utazhatsz, elmehetsz;* *kimehettek.* Szárad, sárgul, le hull, megfagy, olvad, csuszkal, szenved, nélkülöz, befagyott stb.

7. *Összetett tartalmú és elvont kifejezések:* Ismerős, idegen, ismeretlen, ajándék, örüljenek, nélkülöz, szenvednek, boldog.

Január.

I. **Beszédkör.** A napi élmények, a növ. önkéntes elbeszélései kapcsán: a karácsony ünnepről; hogy töltötted az ünnepeket? Apád, bátyád hazajött-e? mit beszéltek a háborúról? mi történt velük a háború alatt? hogy történt? sokat szenvednek-e? mit szenvednek a katonák a harctéren? sajnálod-e őket? Falu és a város összehasonlító módon. A városban lakó iparosokról. Mit készítenek és miből készítik? A kereskedők mit árulnak? Kisközség, nagyközség, törvényhatósági város, megye. Fontosabb hivatalok, hivatalnokok.

II. **Nyelvalalakok.** 1. *Melléknévképzés:* *ó, ő,* pl.: Ma reggel a mosdó víz befagyott. A tyúkok ivó vize is befagyott. A Tisza nem fagyott be, mivel az folyó víz. A tó ellenben befagyott, mert az álló víz. A szökő kút is befagyott.

2. A beszélgetés közben alkalmazható új névmások, névutók, igekötők, határozószók gyűjtése, alkalmazása.

3. *Igeképzés:* *z,* pl.: Szánkáztam, koresolyáztam a jégen. Azt kérdezte, hogy . . . stb.

4. *Elvont kifejezések gyűjtése,* pl.: történt; hogy töltötted az ünnepeket? sajnál.

Február.

I. **Beszédkör.** A növ. önkéntes elbeszéléseiből kiindulva a *következőkről:* A hó és a jég keletkezése; hóember készítés, koresolyázás, szánkázás; csuszkalni nem szabad, mert elszakad a cipő; ez

pedig most nagyon drága. A földműves téli munkája; fatisztítás, peteirtás, trágyahordás. A hasznos madarak téli munkájának megfigyeltetése és elmondatása. A hasznos madarak etetése; mikor a hó vagy a zuzmara betakarja a fák kérgét (héját), a madarak nem látják meg a kártékony hernyók petéit (tojásait). Ilyenkor mi adjunk enni az éhes madaraknak. Mikor a fákról leolvad a hó, akkor újra elkezdik a hernyók tojásait szedni, pusztítani stb. A piaci élet; lehet-e krumplit, babot, káposztát kapni a piacon? Miért van kevés árú a piacon? Mert kevés termett; a nyáron nem esett eső, szárazság volt. Azután kevés a munkás. A férfiak a harctéren vannak, ezért nem dolgozhatnak. Más országból nem lehet élelmet hozni, mert háború van. Tehát a háború is okozza, hogy kevés az élelem. A háború miatt mindig több a bajunk. Ezt el kell tűrnünk. Nem szabad panaszkodnunk. A katonák a harctéren sokkal többet szenvednek, mégis tűrik. Utcái élet, vasárnapi és hétköznapi foglalatosságaink, úgy, mint a múlt évben.

II. Nyelvalakok. Az eddig előfordult nyelvalakok folytonos alkalmazása, szükség szerinti szemléltetése, a fenti szövegbe beilleszthető névmások, névutók, határozószók, igék, igemódok, igeidők.

2. *Elvont kifejezések:* bajunk; tűrnünk kell; nem szabad panaszkodnunk; szenvednek stb.

Március.

I. Beszédkör. A tél és a tavasz összehasonlítása; melegebb van, mint januárban volt; kellemesebb az idő, mint télen volt; olvad a hó; felolvadt a jég; januárban és februárban hidegebb volt; nem szeretem a telet, mert hideg; jobb a nyár; itt a tavasz. elmúlt a tél; ismét jobb idő lesz; már nem fagyott be a víz; ma nem volt fagy; régen nem fagyott már. Tavaszi munkák. A madarak költése és védelmük. (Nécsak szóval, hanem a gyermekek a valóságban is óvjanak meg egy-két madárcsaládot. A szó alig nevel, de annál jobban a tett.) Hol laknak a szüleid? Melyik megyében laktok? A márc. 15-diki ünnepély. Csirke- és libaköltetés; az eljárás leírása. A ház körül élő kártékony állatok rövid ismertetése. *Mindezeket a növ. önkéntes elbeszéléseiből kiindulva tárgyaljuk.*

II. Nyelvalakok. Az eddig előfordult nyelvalakok folytonos alkalmazása, szemléltetése, csoportosítása.

2. *Elvontabb, illetve összevontabb tartalmú kifejezések:* kellemesebb az idő; védelmezzük a madarakat; ünnepély stb.

Április.

I. Beszédkör. Kirándulások. A mező; a fák virágzásának leírása. A hernyók fejlődésének, a madarak hasznos munkájának és a hernyók pusztításának megfigyeltetése és elmondatása. Kert, rét, erdő, patak, folyó — amit ezek közül szemléltetni lehet. A mezei munka további részletezése; most jó puha a föld, könnyen lehet kapálni, ásni; a mező tele van emberekkel, mindenki dolgozik; oly

jó most odakinn lenni! A kártékony és hasznos mezei állatok ismeretése.

II. Nyelvalakok, mint fent.

Május és június.

Ismétlés a tanultak kibővítésével, folytonosan önálló mondat-szerkesztéssel.

b) Olvasmánytárgyalásból.

Az előző beszédtanítási anyaggal rokon tartalmú olvasmányokat keresek ki, hogy a már tanult kifejezések jelentésének felidézésében gyakoroljam növendékeimet. Míg a beszédtanításnál az előttük világos tartalom kifejezéséhez megfelelő szavakat, ragokat keresik, addig az olvasmánytárgyalásnál a kész szövegnek megfelelő jelentést kell adniok. Ott a tartalmat kifejező szót, itt a szó jelentését kell emlékeztetükbe idézniök.

Fokozatok 1—1 olvasmány tárgyalásánál: utalás a hasonló tárgyú előző beszélgetésekre, miáltal a szöveg megértését megkönnyítem és érdeklődést keltek iránta. Az olvasmány mondatonkinti elolvasatása, az egyes kifejezések és az egész mondat jelentésének értelmezése, az ide vonatkozó előző ismereteikkel való összevetése; összefüggő, értelmes olvasás; kérdésekre bontás; az egész olvasmány tartalmának saját szavaikkal való önálló elmondatása; szükség esetén segítő kérdések; a nyelvalakok jelentésének és használatának szemléltetése és a beszélgetéseknél előfordult nyelvalakokkal való összehasonlításuk. Olvasmányok a Roboz-féle olvasókönyvből:

Szept. A szőlő.

Okt. Az eke. Nyár. Ősz.

Nov. A ló. A tehén.

Dec. A nap. A sertés.

Jan. Az ég. A tél.

Febr. A falu. A város.

Márc. A szabó. A vasút. A fa.

Ápr. Macska és egér. Tavasz.

Máj. Folyó és hegy. A méheskert.

Június. A fürdés.

c) Fogalmazásból.

1. A beszédtanítással egyidejűleg az önként közölt gondolatokat, a kérdéseket és az ezekre adott feleleteket többé-kevésbé önállóan fejezik ki a növendékek. Az általam kiegészítésül adott kérdéseket, közölt ismereteket, magyarázatokat, tanulságokat, illetve ezek közül az értékeesebbeket az előbbiekkal együtt naponkint leírják a növendékek.

2. Gyakori naplószerű leírása ama megfigyeléseknek, cselekedeteknek, melyeket a leíró sz. oktatási órán az idő rövidsége miatt nem mondhattak el.

3. Az eltartókkal v. a boltban folytatott párbeszédék alkalomszerű leiratása.

4. Tárgyalt olvasmányoknak saját szavakkal való leiratása havonta egyszer.

5. Postautalványok, szállítólevelek, távirat stb. kiállítása alkalomszerűleg.

d) Szárolásból.

A számtantánításnál a gyakorlati életből indulunk ki. Amit a gyermekek a boltban vettek, amit a néni a gyermekek szemeláttára a piacon vásárolt, amennyit fizettek, ahogy váltottak, visszakaptak, ezeket fejből kiszámíttatjuk, ugyanezt a táblán is elvégeztetjük. Amit a táblán végezzük, ennél minden eljárást megokolunk a bemutatásnál; minden legkisebb változást, ami a táblán szárolásnál történik, valóságos értékeken is bemutatunk, hogy a tanulók világosan lássák, hogy az írásban kifejezett változás mely valóságos értékváltozásnak, felváltásnak, átváltásnak, stb. felel meg. Ugyanezt kívánjuk meg a növendékektől is, hogy mikor valamit fejből vagy írásban kiszámítottak, minden egyes ténykedésüket valóságos értékeken, legtöbbször különböző pénznemekben is mutassák be, hogy meggyőződjenek, miszerint nemcsak az eljárás formáját ismerik, hanem az előforduló számviszonyokkal is teljesen tisztában vannak. És mindent értelmeztetünk, megokoltatunk.

Szept. A IV. oszt. anyagának ismétlése.

Okt. Egyszeregy 100-ig. A 4 alapművelet: össz., kiv. 500-ig; szorz., osztás 200-ig.

Nov. Egyszeregy; össz., kiv. 1000-ig; szorz., osztás 300-ig.

Dec. Egyszeregy; össz., kiv. 1000-ig; szorz., osztás 400-ig.

Jan. Egyszeregy; össz., kiv. 1000-ig; szorz., osztás 500-ig.

Febr. Egyszeregy; össz., kiv. 1000-ig; szorz., oszt. 600-ig.
 $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}$.

Márc. Egyszeregy; össz., kiv. 1000; szorz., osztás 800-ig $\frac{1}{5}$,
 $\frac{1}{6}, \frac{1}{7}, \frac{1}{8}, \frac{1}{9}, \frac{1}{10}$. Római sz. C-n felül.

Ápr. Egyszeregy; össz. kiv. 1000-ig szorz., oszt. 1000-ig. A tizedes tört fogalma, tized, század.

Máj., jún. Gyakorlás.

e) Földrajzból.

A földrajztanítás célja e fokon: tájékozódás az iskolában, a szabadban, a városban, a környéken és a hazautazásnál; a földrajzi alapfogalmak szemléltetés útján való megszereztetése, a térképolvásás elsajátítása és a lakóhely, környék és a megye megismerése. Itt is, mint minden más tárgynál, nem a földrajzi nevek, elnevezések, tehát puszta szavak betanulása és elmondása, hanem a valóság, az ismertető földterület felületének, a helységek elrendezésének, az embercsoportok elhelyezkedésének, az összekötő utaknak és vasútnak, a közlekedési módoknak, a kereskedelemnek s egyéb életviszo-

nyoknak szemlélet útján való megismerése, a tájékozódásnak gyakorlat útján való elsajátítása az igazi tudás.

Szept. Tájékozódás az iskolában; a 4 fővilágtáj; melyik utcában van az intézet, az intézet környékének ismerete; az előforduló földrajzi fogalmak jelzése a térképen.

Okt. Tájékozódás a szabadban, a 4 fővilágtáj megfigyelése és megállapítása a szabadban; az utak megfigyelése; a mező különböző pontjáról tájékozódás a kiindulási pont felé; torony v. gyárkémény stb. megfigyelése alapján való tájékozódás. Visszafelé mindig más növendék vezeti önállóan a csapatot. Kikeresik a térképen, hogy merre jártunk és az utat lerajzolják. Az út és környékének leírása. Földrajzi alapfogalmak szemlélése, elnevezése és ezek jelzése a térképen.

Nov. Az intézet utcájával szomszédos utcák alaprajza. A város főbb utcáinak és a város körvonalainak alaprajza az intézet elhelyezésének megjelölésével. Ezek leolvasása a térképről és leírásuk.

Dec. A város nevezetesebb épületeinek elhelyezése, megjelölésük a térképen és leolvasásuk a térképről, rendeltetésük, leírásuk. Szobrok és történelmi nevezetességek elhelyezése, ismertetése.

Jan. A nevezetesebb épületek, terek, történelmi emlékek ismertetésének folytatása. A városban levő üzletek.

Febr. A városban levő üzletek, iparműhelyek ismertetésének folytatása. Közlekedési utak; vasutak, kereskedelem, **szállítás** ismertetése.

Márc. A város többi lakóinak foglalkozása, életmódja. A városból kiinduló összekötő utak, vasutak, a forgalom megfigyelése, az utak megjelölése és leolvasása a térképről. A növ. szülőhelye, a táj felől való tájékozódás a szabadban. Az odavezető vasutak megjelölése a térképen és leolvasásuk.

Ápr. A környék ismerete, a szomszédos helységek, megjelölésük a térképen és leolvasásuk. Pest megye fekvése, nagysága (nem négyzetkilóméterekben, hanem a növ. által szemlélt távolságokkal összehasonlítva. Pl. ki volt Budapesten, Vác, Félegyháza? Messze van-e ide Vác és Budapest? Messze. Merre fekszik Kecskeméttől Budapest és Vác? És merre Félegyháza? Hány óra alatt utazhatunk személyvonattal Vácra Félegyházára? Vác és Félegyháza is Pest megyében van. Nagy területe van-e tehát Pest megyének? Pest megye felülete.

Máj. Nagyobb városok Pest megyében és az ezeket összekötő vasutak, lakósaik foglalkozása a föld termékenysége; kereskedelem. **Térképolvasás.**

Jún. Ismétlés.

Lett József.

Háború és mi.

Vác: Borbély S. igazgatót az „Országos Gyermekek-Otthon Egyesület“ igazgatósági tagjának választotta meg. Záborszky Árpád átvette a „Váci Hírlap“ szerkesztését. Az intézet új gondnokot kapott Kmoskó István személyében. Simon Géza kitünő gondnoki működése után jól megérdemelt előléptetéssel és kitüntetéssel visszarendeltetett a miniszteriumi számvevőséghez.

Budapest: Az igazgatóság — a magyar kormány, a diplomácia és a Vöröskereszt intervenciójának igénybevételével — akciót indított internált kartársaink érdekében. Az ügy folyása sok reménységgel kecsegtet.

A siketnéma és hibásbeszédű katonák iskolája 3. tanfolyamát fejezi be augusztus hó folyamán. A tanfolyamot végzetek gyógypedagógiai és orvosi vizsgálat után kellő beosztást nyernek.

Kaposvár: Jávor Gy. zászlós az olasz harctéren megsebesült. A veszélyen túl van.

Pozsony: Az intézet még mindig katonai kórház. Az ideiglenes helyiségekben négyen tanítanak hét osztályt. Hövényes hadn. Lembergben van. Katonai arany érdemkeresztet kapott. Deschenszky Nándor zászlós Romániában van. Szépfalusi őrmester régi helyén. Orosz hadifogságból még senki sem jött haza.

Debreczen: Fialkovits Gy. mint segédszolgálatos hazajött. Palatinus főhadnagy Inotán kiképző tiszt. Pirokska megérkezett Oroszországból. Felmentették. Sz. Szabó László és Kovács Lenke házasságot kötöttek.

Eger: Erdélyi Józsefet hazaküldték a katonáéktól. Dankó I. a fogságban egy tanító gyermekét instruálja. A testület propagandája a VII. hadikölcsönnek fél millió koronát szerzett. Mlinkó I. igazgató ezért elismerő oklevelet kapott. Mlinkó igazgató az egri „Hadiözvegyeket és árvákat gondozó bizottság“ elnöke, jegyzője Erdélyi.

Szeged: Gyovay D. József aug. 21.-én szerencsésen hazajött a fogságból. Kákonyi Sándor hadnagy Losoncon van. Mayer Dezső zászlós a román fronton súlyos betegséget szerzett. Nagybecskerekki üdülőben tartózkodik.

Kolozsvár: A VII. hadikölcsönre 10.000 K-át jegyzett az intézet. Siketnéma s egyéb beszédhibás katonák tanfolyama szépen működik. 3 csoportban tanítják őket Nagy Péter, Kabán József, Ürmösi Jenő. Nagy Lajos hadn. az olasz fronton van. Nagy Lajos júl. 24.-én Csorba Margittal házasságot kötött. David Mihály hdn. régi helyén van, Kiss János hdn. megjött a fogságból.

Temesvár: Öt tanár 76 gyermeket tanít. Kovács Z. mint segédszolgálatos hazajött. Klämpfer F. zászlós most kapta a német vaskeresztet. Stanczel J. zászlós Boche di Cattaróban. Schmitz M. tiszti-iskola 61. gy. e. Schreiner címe ismeretlen. Zsutty B. olasz hadifogoly.

Körmöcbánya: A testület — hivatkozva a 159991/V.—1917. sz. Vkm. rendeletre, mely a középiskolai tanárok kötelező óraszámán felül való díjazását kimondotta — mozgalmat indított ez ügyben. A VIII. hadikölcsönre a testület propagandájára 170.000 K jegyzés történt. Hribik százados Dalmáciában van. Pongrácz zászlós Tposta 415. Szász Z. zászlós fogoly. Kunsch F. hdn. Tposta 618. Fehérvári S. felmentetett.

Ungvár: Az intézetben 62 növendéket hárman tanítottak, azt is ideiglenes helyiségekben, míg végre 1918. III. 28.-án a katonaság visszaadta az int. épületét. Tóth Árpád szerencsésen hazajött a fogságból, fölmentetett. Tamás I. is megjött, fölmentése folyamatban. Gáspár A. az olasz harctéren, Zsembay F. a kassai honv. ker. hadiszámoszt.-nál teljesít szolgálatot. A tanerőhiány pótlására tanerő kérelmeztetett. Az intézet, mivel az ország legszegényebb vidékén működik, súlyos jövőnek néz elébe. Az intézet javára „*Eleven Ujság*“ cím alatt humoros tartalmú alkalmi lap jelent meg.

VEGYESEK.

Megerősítés. A Vkm. Völker József soproni, Mlinkó István egri, Deschenszky Ferenc pozsonyi, Kegler Ferenc körmöcbányai és Kondra Mihály siketnéma-intézeti igazgatókat igazgatói állásukban megerősítette.

A háborúban rokkanttá vált tanárok-tanítók foglalkoztatásáról intézkedik az 1918. évi 83668. sz. Vkm. rendelet. (Hiv. Közl. f. é. 15. sz. 321. l.)

Megjelent különnyomatban a „siketnéma-intézeti tanárképzés“ reformja, melyet dr. Bihari K. és Bárczi G. készítettek, s amelyet a választmány és a közgyűlés a szükséges módosításokkal kiegészített. E memorandumot közközlésen nyomattuk ki, remélve, hogy minden tag megszerzi magának az értékes dolgozatot. Megrendelhető a titkárnál (Záborszky, Vác).

A képző ügyében szerkesztett emlékiratunkat Klis Lajos tb. elnök, Borbély S. elnök és Záborszky Árpád titkár adták át Neményi Imre államtitkár és Neterda Modest min. oszt. tan. uraknak.

Veszprémben létesítendő siketnéma-intézet tárgyában Molnár Antal sn. int. tanár és dr. Óvári Ferenc orszgy. képviselőnek a városi tanácshoz tett előterjesztése meleg pártfogásra talált.

Beszédművészeti iskola létesült a Vkm. min. rendelete alapján. Az iskola igazgatója Simonyi Béla középisk. tanár, ki a beszédhibások kezelésére is képesítve van. Részt vesznek a tanári karban a többek között: Beregi Oszkár, Safranek János dr., Kmetykó János és Bárczi Gusztáv.

A Vkm. 135.326—1918. sz. alatt elrendelte az áll. polg. iskoláknál a kötelező óraszámom fölül tanított órák felemelt díjazását az 1917—18. tanév elejétől számítva.

E szám szerkesztésében segédkezett: *Bárczi Gusztáv.*

Szerkesztői üzenetek. *M. L.* és *Aggódó.* Forduljanak a gyögyped. int. bizottság titkárához, Istenes Károlyhoz, Bpest. — *Sz. I.* Régebben beküldött dolgozatai most nem időszerűek. — Markovits felszólalása a jövő számban jön.

Tartalom: Az idők jele. (Medgyesi János.) — Hivatalos rész. — Közgyűlési jegyzőkönyv. — Titkári jelentés. — Szerkesztői jelentés. — Egyesületünk küldöttsége a minisztériumban. — Nyugtázás. — Intézőbizottságunk küldöttsége a vallás- és közokt. miniszter úrnál. — Válaszom „M. Gy.“ Anonymusnak. (Bárczi.) — Visszhang a magyar gyögypedagógiában. (Borbély S.) — Részletes tananyagbeosztás. (Lett József.) — A háború és mi. (K.) — Vegyesek.